

horitzons

nous

N° 28

Primer i segon trimestres del 74

Portugal

Lluita política, guerrilla
i repressió sota el
franquisme dels anys 40

L'estatut del 1932

Vietnam, primera línia
antiimperialista

La conferència europea
de partits comunistes

El col·lapse urbà

Director Gerente: F. DETRELL.

Redacci3n: PATRIOTISMO NO. 142, MEXICO 18, D. F.

Administraci3n: CALLE CORREGGIO 32 BIS, CIUDAD DE DEPORTES, MEXICO 19, D. F.

PUBLICACION TRIMESTRAL

Declarada l3cita su publicaci3n en lo relativo a la cultura y la educaci3n, seg3n dictamen de la Secretaria de Educaci3n P3blica, comunicado en Oficio n3 581, de fecha 22 de agosto de 1962.

Corresponsal a Franca :

Claude Barsotti, 4, Traverse Cas, 13-Marseille (4^e), France.

Compte Corrent Postal : C.C.P. 686-60 Marseille.

Sumari

EDITORIALS.....	1
Portugal! / Per la ruptura democr3tica.	
LA HIST3RIA.....	10
<u>Taula rodona en exclusiva.</u> En el 25 aniversari de l'afusellament de Puig Pidemunt, Carrero, Valverde i Mestres. LLUITA POL3TICA, GUERRILLA I REPRESI3 SOTA EL FRANQUISME DELS ANYS 40.	
EL PENSAMENT I L'ACCI3.....	38
La ruptura democr3tica i l'Estatut del 1932, per Jordi Catal3 / La premsa de barri: el pa3s real, per T.P. / El col.lapse urb3, per Angel Serra / Un home conflictiu: Llu3s M ^a Xirinacs, per Ramon Roig.	
HORITZONS DEL M3N.....	58
Vietnam, primera l3nia de la lluita antiimperialista mundial, per Gregori L3pez Raimundo / La confer3ncia de partis comunistes de l'Europa capitalista, per Ernest Mart3.	
LES ARTS.....	74
La pintura com eina de treball, per F.Rodon.	

PORTUGAL !

La caiguda del salazarisme ha estat saludada al nostre país amb una alegria immensa a la qual ens associem de tot cor. Gairebé podria dir-se que hem descobert sobtadament un Portugal injustament ignorat i que ha nascut una nova germanor ibèrica. Portugal ha esdevingut un símbol per als combatents antifeixistes; la paraula "Portugal!" s'ha cridat durant el darrer Primer de Maig a Catalunya com un crit subversiu d'esperança.

En poques hores s'ha desfet com un terròs de sucre en un vas d'aigua una dictadura que durava 48 anys. Amb una policia política odiada del poble, autèntic "estat dintre de l'estat", Salazar i Caetano han mantingut el poble portuguès, a força de repressió, empresonaments i tortures, als peus d'una oligarquia de 50 famílies. Tot frenant el desenrotllament industrial en benefici d'una política econòmica conservadora basada en el culte a l'estabilitat monetària, la dictadura ha provocat l'estagnació del país (la seva renda per capita és de 500 a 600 dòlers, la meitat de l'espanyola) sense evitar en definitiva la inflació: en 1973 els preus han pujat d'un 19%. Però la més gran catàstrofe nacional provocada pel salazarisme, i causa d'agreujament de les restants, ha estat el seu entestament a mantenir un imperi colonial anacrònic i desproporcionat a les dimensions polítiques, econòmiques i demogràfiques de la metròpoli, entestament que ha dut de manera inevitable a una prolongada guerra colonial, de 14 anys de duració. La guerra ha contribuït decisivament a empitjorar la situació econòmica: les despeses bèl·liques representaven els últims anys entre el 40 i el 50 per 100 del pressupost, i engolien sumes enormes que podien invertir-se per industrialitzar el país. El jovent, obligat a

un servei militar de 4 anys en les condicions terribles d'una guerra colonial als tròpics, ha pagat durament un tribut incalculable de sang, dolor i misèria a una aventura només profitosa per a les 50 famílies i algunes companyies transnacionals. A aquest panorama desolador cal afegir els 100.000 desertors i els centenars de milers d'emigrants econòmics, expulsats del seu país per la fam i obligats a dramàtiques odisses en busca de feina a l'Eldorado francès o teutònic.

Els fets de Portugal corroboren que al segle XX no hi ha cap país capaç de resistir una guerra colonial. Fins i tot el colós nordamericà s'ha vist infectat, externament i internament, per la guerra de Vietnam. Els moviments d'emancipació nacional de les colònies portugueses són els grans vencedors - encara que no únics beneficiaris - de la crisi portuguesa que ha ensorrat el feixisme. Això no significa negar el paper i els mèrits de la resistència popular a Portugal mateix, que ha contribuït a sostreure al salazarisme tota base de masses i a preparar a tot arreu - també a l'interior de l'exèrcit - les forces del canvi, tot enfrontant-se amb una repressió brutal.

L'exèrcit ha estat la gran "vedette" del canvi. Del cop del 25 d'abril ha sorprès la pulcritud de l'acció mateixa i de les seves intencions. L'exèrcit, deixant de banda pretensions pretorianes, ha obert pas a un poder civil, a la normalització constitucional democràtica.

Encara és aviat i falten elements de judici per copsar plenament el procés que ha dut a la intervenció militar. Però sembla que es poden aventurar algunes reflexions. L'aparició del Moviment de les Forces Armades respon sens dubte a l'experiència viscuda per tot l'exèrcit, però molt especialment pels soldats i els capitans i altres graus intermedis, de la profunda crisi política, moral i econòmica del país, així com a la convicció que la guerra no es podia guanyar militarment. El corrent que s'hi ha imposat és el democràtic. El partidari de la ruptura política amb el salazarisme, tot arraconant els "ultrases" i arrossegant els "centristes" de Spínola.

Es significatiu conèixer l'actitud dels diversos grups de l'oligarquia portuguesa. Les tesis federalistes de Spínola reflecteixen d'alguna manera les aspiracions del grup Champalinaud (amb el qual té relació el general

del monocle) i de Jardim, home de negocis de Moçambique. El grup de la CUF (Companha Uniao Fabril), dominat per la família Melo, sembla més decididament partidari de la independència de les colònies i d'una estratègia econòmica clarament europea i europeista. De les classes dominants només els terratinents semblaven interessats a no abandonar de cap manera les colònies. El que en tot cas és clar és que els grups més decisius de l'oligarquia portuguesa havien decidit ja de jugar la carta de l'abandó (parcial o total) de l'Àfrica i de l'acabament de la guerra. Això explica la facilitat amb què el règim es va ensorrar; explica que ni des de les instàncies polítiques ni des dels alts càrrecs militars no s'organitzés cap resistència seriosa contra un cop de força que es veia venir (si més no des de la temptativa de març).

I l'imperialisme nordamericà? No sembla aventurat suposar que els Estats Units no hagin vist amb mals ulls una empresa descolonitzadora. És prou conegut que els Estats Units sempre han estat uns fervents descolonitzadors ... de les colònies dels altres! I no és prou conegut també que els Estats Units tenen relació i presten ajut a algunes fraccions del nacionalisme africà (com la de Holden Roberto a Angola)?

A Portugal s'ha produït, doncs, una àmplia convergència d'interessos en contra d'una guerra i d'unes formes feixistes de poder que les sostenien. I la rigidesa del règim ha frustrat tota solució evolucionista, precipitant una autèntica revolució política.

L'interès suscitat a Espanya per la revolució portuguesa obeeix no sols a una curiositat de veïnatge o a fraternitat democràtica. Obeeix també a la convicció que les coses a Portugal han evolucionat en una direcció que té moltes semblances amb les que poden esdevenir-se a casa nostra. Una part notable de la premsa i de l'opinió ha parlat amb entusiasme o simpatia del país veí, tot projectant els seus desitjos i esperances respecte al futur espanyol.

Efectivament, les semblances son nombroses. Els fets de Portugal posen de manifest la precarietat, la falta de suport de masses dels feixismes a les acaballes, i la possibilitat de convergències decisives des de posicions de classe antagòniques entorn del comú objectiu d'enterrar

el feixisme. La maduresa i serenitat amb què les masses portugueses han expressat el seu entusiasme i han començat a ocupar democràticament els llocs que els corresponen a la vida pública, ha desmentit de forma rotunda els arguments paternalistes sobre la suposada "immaduresa" de certs pobles per governar-se, amb els quals es vol justificar la pervivència de règims feixistes o autoritaris. Els fets de Portugal han posat de manifest la incapacitat dels feixismes per als canvis, ni que siguin mínims, i ha afeblit, per tant, els arguments evolucionistes dels qui pretenen "fer canviar les coses des de dintre".

El programa aplicat per la Junta de manera immediata és també com una prefiguració per a nosaltres, perquè també és un programa que avui necessiten els pobles d'Espanya, punt per punt: AMNISTIA, LLIBERTATS POLÍTiques SENSE DISCRIMINACIÓ, DISSOLUCIÓ DE LA POLICIA POLÍTICA, ABOLICIÓ DE LA CENSURA, GOVERN PROVISIONAL D'ÀMPLIA COALICIÓ, ELECCIONS CONSTITUENTS.

Les semblances no poden ocultar, però, les diferències. D'una banda, la guerra colonial i les seves seqüeles, origen d'una crisi molt més profunda que la nostra i causa d'un malestar molt més agut entre els militars. D'altra banda, el fet que Portugal no hagi viscut una guerra civil tràgica com la nostra, amb repercussions tan serioses en el conjunt de la societat i al si de l'exèrcit.

A Espanya cal també una revolució política, que és sempre un acte de força. Però aquí no serà l'exèrcit qui el doni: la revolució política que enderroqui el franquisme només serà possible amb grans mobilitzacions de les masses populars, amb la vaga general política del proletariat i la vaga nacional, unides a una convergència unitària dels sectors socials més amplis interessats en posar terme a la dictadura (sense que això impliqui menystenir la importància d'una actitud favorable, activa o passiva, per part de l'exèrcit o de parts importants de l'exèrcit; en tot cas, l'atenció a l'exèrcit per part de les forces democràtiques apareix avui indispensable).

Les forces democràtiques hauran, doncs, d'esmerçar tots els seus esforços cap a aquests objectius. Qualsevol espera passiva no faria més que perllongar la situació present. Ara bé, també és evident que mai com avui hi ha hagut al país condicions més favorables per assolir a-

quests objectius. L'aïllament del règim i dels altres és gairebé total. La burgesia, totes les forces socials, es posen en moviment de manera gradual. Tothom va comprenent que l'imperatiu del moment és: FER POLÍTICA! I això vol dir, per a la immensa majoria, fer política al marge del règim i contra el règim. Portugal és un gran estímul.

A Portugal, d'altra banda, s'obre ara un període apassionant de reconstrucció d'un poble, d'una democràcia. Els espanyols hi podrem seguir, com en un laboratori, el desenvolupament d'un procés ple d'ensenyances per al nostre propi futur, per al moment en què, desaparegut el franquisme, es produeixi la consolidació democràtica i el procés de decantació de les diverses forces de classe. Caldrà seguir-ho de ben a prop.

MINISTERIO
DE CULTURA

Per la ruptura democràtica

El demencial esgarip de Blas Piñar als sis mesos justos de la desaparició de Carrero Blanco i als 35 anys de la victòria, dient que "la guerra continua", posa en relleu el desori que impera entre els altres més esquerps.

"Que no ens portugalitzin!" - s'ha escridassat el director de Pueblo.

I La Cierva, estirant de l'altra banda, ha anunciat des de les pàgines d'ABC de Madrid: "Si es frustra aquesta tercera obertura, n'hi haurà una quarta, però ja no la podrà fer el règim ni cap altre sorgit d'ell".

La veritat és que el tercer intent d'obertura va ja per molt mal camí, està encallat i no podran desempantegar-lo ni la presentació d'un projecte de llei de bases de règim local a unes Corts que només representen la classe política del règim ni la forta pressió policíaca imposant silenci a qualsevol acte que faci olor d'oposició per lleu que sigui.

De fet, en el que va d'any l'oposició s'ha eixamplat considerablement a tot el país en tots els estaments socials i en tots els sectors d'opinió existents. La seva exigència és neta: Llibertat! I quan l'oposició diu llibertat se sap ben bé el que això vol dir: llibertat de premsa i de paraula, de reunió i manifestació, llibertat sindical i dret de vaga, i dret d'associació o legalitat de tots els partits polítics i altres associacions que els ciutadans vulguin crear. I en un país on tants centenars de ciutadans son a la presó per llur lluita contra el règim opressor i són milers els desterrats per llur significació política, la lluita per la llibertat ho és al mateix temps per l'amnistia general per a tots els presos i perseguits polítics, tots els exiliats i també els represaliats en llurs llocs de treball.

La descomposició creixent del règim per una banda i l'eixamplament i enfortiment de l'oposició per una altra donen lloc a una situació molt particular d'aquesta hora: tothom conspira, dins i fora del règim.

Dins del règim uns conspiren per obrir, no massa, no més el necessari per fer que afluixi la pressió de l'oposició, i uns altres, al contrari, per tancar més, perquè "la guerra continua", disposats a deixar que rebenti tot abans que cedir en res. El resultat és un garbuix de contradiccions, d'obertura i repressió, de promeses i amenaces que, tot plegat, prova una vegada i una altra que des del règim no és possible l'evolució cap a la democràcia.

Fora del règim, la conspiració és obligada. Què més voldrien els conspiradors que poder cercar públicament la solució! La llibertat de diàleg i de moviments ho faria tot més fàcil i planer i la societat podria pronunciar-se i contribuir-hi amb més coneixement de causa i més col·lectivament. La solució és l'alternativa democràtica: l'amnistia i les llibertats polítiques mitjançant l'establiment d'un règim democràtic sorgit de la voluntat del poble, lliurement expressada en unes eleccions democràtiques, -basades en el sufragi universal- a Corts Constituents, les quals decidiran el futur règim polític d'Espanya. Vigència immediata, a Catalunya, Euskadi i Galícia, dels Estatuts d'autonomia votats en la dècada del 30 (en 1932 a Catalunya) com a base per a l'exercici del dret d'autodeterminació.

Avui és ja del domini públic l'abast i la multiplicitat d'activitats conspiratives dels partits i grups clandestins, d'associacions político-socials, de grups socials i d'opinió. I a vegades fins i tot es dona per fet allò que encara només és una aspiració: la constitució d'un govern provisional del conjunt espanyol i del català, a la qual s'ha d'arribar i la qual es perfila cada dia més.

La crisi política i el buit de poder provocats per l'immobilisme de la dictadura son una greu amenaça de descomposició i de tota mena d'aventures. La formació d'un govern provisional que aglutini la voluntat popular i l'endegui vers l'assoliment dels objectius polítics és la millor garantia d'enfrontar i paralitzar la violència institucional i d'assolir el canvi amb un mínim de sacrificis i convulsions socials.

La crisi política s'està aguditzant encara més en les actuals condicions d'inflació galopant, que ja ha batut el rècord de tots els índexs mensuals, i de recessió sense que el govern oficial tingui ni pugui tenir cap política definida i encara menys adequada. La característica del règim és la corrupció, la distribució de prebendes, les concessions a les camarilles i, en tot cas, als qui estiren més.

S'apugen els preus de tots els productes del mercat de consum i els de les matèries primeres per a la producció. Es tanquen els crèdits sense preavís. I puja la pressió fiscal. Ningú no sap què farà el govern demà.

Els salaris dels treballadors perden cada dia part de llur poder adquisitiu. Les dones que fan la compra es desesperen perquè els diners de la setmana o del mes no arriben.

Al camp s'ha apujat la gasolina, els fertilitzants i tot el que les famílies pageses han de comprar, els intermediaris apugen els preus dels productes agraris, però els pagesos els han de vendre barats.

Els industrials es debaten entre la pressió dels treballadors que necessiten guanyar més, l'augment dels preus de les matèries primeres i els crèdits que obtindran o no. Els comerciants, sobretot els detallistes, es troben entre els preus que paguen als majoristes i les protestes del públic consumidor.

I la balança comercial tanca el primer trimestre amb un dèficit de 500 milions de dòlars quan l'any passat va ésser de mil milions tot l'any. I ve menys turisme. I disminueixen les inversions i les remeses dels emigrants. La situació va esdevenint greu. L'atur forçós amenaça. El règim, d'altra banda, manifestament incapaç de donar solució als gravíssims dèficits educatius, reacciona amb mesures, com el projecte de Llei de Selectivitat, que accentuaran el caràcter restrictiu i classista de l'ensenyament i que susciten una repulsa unànime.

I tot demostra que només la lluita, l'acció protestatària pot aconseguir una certa mitigació del mal.

Els armadors i pescadors van haver de declarar-se en vaga per aconseguir-ho. També ho van haver de fer els taxistes barcelonins. Només amb la protesta i amb la vaga

assoleixen els obrers un millorament dels salaris. Només amb la vaga van obtenir part de llurs reivindicacions els lleters.

El marasme de la situació econòmica no es pot resoldre sense que els problemes siguin debatuts en públic i que el debat públic determini quina és la política econòmica més convenient.

La idea de vaga general de la classe obrera, de vaga nacional de tota la població fa camí en un terreny abonat.

Sembla deure dels elements més conscients de tots els estaments socials i de tots els sectors d'opinió contribuir a trobar-se tots en una acció comuna i generalitzada contra la improvisació i la corrupció governamentals, per acabar amb la xerrameca demagògica i paternalista, i per paraitzar la persecució policíaca, perquè el poble pugui intervenir directament en la solució dels problemes que tant directament l'afecten.

Taula rodona en exclusiva

En el 25 aniversari de l'afusellament de Puig Pidemunt, Carrero, Valverde i Mestres.

Lluita política, guerrilla i repressió sota el franquisme dels anys 40

Amb motiu del 25 aniversari de l'afusellament de quatre militants comunistes, Joaquim Puig Pidemunt, Angel Carrero i Pere Valverde, del PSU de Catalunya, i Numen Mestres, de les joventuts, NOUS HORIZONS ha organitzat una taula rodona amb tres militants veterans de llarga trajectòria de combat, per tal d'evocar la figura d'aquelles víctimes del franquisme i, alhora, el context de lluita en què es desenvolupava la seva acció. Com el lector podrà apreciar, els detalls biogràfics recollits són escassos degut a la clandestinitat, que també pesava sobre les relacions personals entre els comunistes; algun dia caldrà, per altres camins i amb altres testimonis, refer aquestes biografies. En la taula rodona que segueix apareixen sobre tot les condicions en què es desenvolupava la

lluita política, la guerrilla, la repressió i la propaganda clandestina. Aquesta modesta contribució a salvar de l'oblit un passat de lluites abnegades i heroiques és un homenatge de NOUS HORIZONS a la memòria d'aquells homes, que, amb el seu sacrifici, han fet possible el renaixement democràtic i nacional de tot un poble, malgrat el terror franquista. (Els tres participants a la taula rodona són designats per pseudònims.)

Joaquim Puig Pidemunt

NH:

Seria oportú, per començar, que descrivíssiu el marc polític general en què es desenrotllava la lluita de Puig Pidemunt i els seus companys.

MATEU:

Des de la fi mateixa de la guerra civil el Partit Socialista Unificat de Catalunya es va proposar immediatament de recomposar la seva organització i el moviment de la classe obrera i les masses populars. Aquests esforços, però, no van adquirir real importància fins a la fi de la segona guerra mundial, en què molts militants que havien lluitat als camps de batalla europeus van estar en condicions de retornar al país. Aleshores el partit practicava una política d'unió nacional, que a Catalunya es posava sota la bandera de l'Aliança Nacional. Amb la desfeta de les potències de l'Eix semblava obrir-se la perspectiva d'un capgirament a Espanya. La victòria dels aliats va obrir enormes esperances entre el poble. Però el nostre partit ja va advertir que el capgirament no es produiria si no hi havia una lluita a l'interior del país. L'Aliança Nacional era un front que agrupava les forces polítiques catalanes antifeixistes. A l'interior de Catalunya hi havia contactes entre Esquerra de Catalunya, Estat Català i el P.S.U.C. en el marc de l'Aliança. Però quan l'imperialisme va trencar l'aliança antifeixista i va iniciar la guerra freda, van començar les dificultats també per a nosaltres, a Catalunya i a tot Espanya. Es va intentar aïllar els comunistes.

NH:

Com impulsava el partit la lluita de masses? Com entrava en contacte amb elles?

MATEU:

Les vies d'accés a les masses per al treball polític eren molt limitades degut a la repressió, llavors duríssima. Has de pensar que pel sol fet d'haver donat diners en alguna ocasió per al Partit o la UGT t'arrisques a molts anys de presó. D'altra banda, encara no eren utilitzades les possibilitats legals per reunir i mobilitzar els treballadors. La propaganda escrita era un dels instruments fonamentals per fer circular les orientacions nostres. Es van reconstituir les centrals

sindicals, CNT i UGT. Però de fet la UGT, on treballàvem els comunistes, no era sinó un doble del Partit en aquelles condicions. Aquesta va ser una de les raons que va aconsellar abandonar-la.

NH:

Malgrat les dificultats, crec que hi va haver algunes accions de masses importants.

MATEU:

Efectivament. Per exemple, una vaga general del Tèxtil a Manresa en 1946. Però el gran obstacle era no poder actuar obertament, no poder discutir amb els treballadors. Per això el Partit aviat va optar per una línia d'aprofitament de les possibilitats legals. És interessant assenyalar que en alguns centres obrers es va començar a comprendre espontàniament la utilitat que podien tenir les eleccions sindicals a la CNS, abans que el Partit donés aquesta orientació. Concretament, això és el que va passar al dipòsit de màquines de la RENFE de Vilanova i la Geltrú. Hi treballaven de 500 a 600 obrers. Per aquells anys, els verticalistes hi van convocar eleccions; els obrers van participar-hi i van elegir un representant propi enfront dels falangistes. Ho van viure com una victòria política: la prova és que van desfilar triomfalment amb el seu representant alçat sobre les espatlles. Episodis com aquell van influir en el canvi de tàctica del Partit.

NH:

Quins eren els fronts de treball del Partit?

MATEU:

A més de la direcció política de cara a la política d'aliances i al treball entre les masses, íntimament lligada a l'aparell de propaganda - a la qual el company Puig Pidemunt tenia un paper fonamental -, hi havia el moviment guerriller, que no era un front purament militar, sino polític i militar alhora. El responsable polític-militar de les guerrilles comunistes va ser, fins a la seva detenció, en Pere Valverde.

SALVADOR:

D'acord amb les coses que explicava el company és indubtable que les guerrilles del nostre partit, del

PSU, han tingut sempre una característica molt particular en ordre al gran sentit polític del seu treball, de la seva lluita. Es a dir: independentment que realitzaven la lluita armada, com és la que correspon a la guerrilla, en tot moment hi ha hagut una preocupació per l'explicació política, pel treball entre el poble, entre les masses. Així s'explica que un element essencial del treball de l'agrupació guerrillera de Catalunya fos la divulgació de premsa. A més a més de distribuir àmpliament la propaganda del Partit, que era una de les coses que la guerrilla feia amb més freqüència, tenia el seu propi periòdic, "Ejército y Democracia". Un periòdic en el qual hom analitzava tots els problemes de la situació política, estimulava la lluita de les masses i donava compte no solament de les accions guerrilleres, sinó també de les accions de les masses, a les empreses, al camp. D'altra banda una de les activitats principals de la guerrilla de muntanya era dur la propaganda del Partit als pobles, en les ocupacions que es feien de determinades localitats o de determinades hisendes camperoles. S'explicava als treballadors la situació de la lluita contra el feixisme al món i de la lluita al país. Precisament en aquest període es produeix un entroncament entre la gent que havia vingut lluitant a l'interior del país i la que arriba procedent de la lluita contra el feixisme al món, a Europa molt concretament, on els comunistes espanyols, els militants del PSU entre ells, havien donat una important contribució a aquesta batalla

En la lluita general de les guerrilles a casa nostra hi ha hagut una primera època en la qual els combatents de l'exèrcit republicà d'una banda es neguen a acceptar la derrota i, d'una altra, intenten de salvar-se del carnatge que organitza en Franco i lluiten, se'n van a la muntanya i menen un combat de manteniment del foc de la lluita democràtica, de la defensa del poble, però també una lluita eminentment defensiva, per evitar l'anorreament. Així i tot, en el curs de la lluita mundial contra el feixisme hi ha un moment en què la guerrilla pren altre cop un caràcter ofensiu, de lluita per la liquidació de la dictadura, precisament en aquest moment d'auge polític al qual es referia el company. En aquest període és quan es fa una organització amb vista a la proximitat dels canvis

que hom intuïa en tot el procés mundial i s'assoleix l'organització més definida en els fronts de treball que abans explicava el company. No és per casualitat que la comissió político-militar constitueix un element essencial de la lluita guerrillera, la seva direcció principal.

La clau d'aquest manteniment de les guerrilles i de la seva forma d'actuació rau en el desenvolupament de la vida política en el seu si, a la qual el Partit va dedicar sempre una gran atenció. A més a més dels caps militars dels grups i d'allò que era l'estat major de l'agrupació guerrillera de Catalunya i de l'agrupació de Barcelona, hi havia els responsables polítics, ço és els responsables del treball polític dins de la pròpia guerrilla i del treball de la guerrilla enfora.

Entre els homes més caracteritzats d'aquest període que es van incorporar a la lluita dins del país i que varen jugar un paper principal a Catalunya en la lluita armada tenim en Pere Valverde i l'Àngel Carrero, entre altres, que foren afusellats en aquella mateixa època.

En Valverde era un home que ja s'havia distingit en el procés de la lluita. Havia estat cap de Brigada al nostre exèrcit durant la guerra. Tenia la medalla del Valor Individual. Era un home de gran valentia, serè. En el seu treball dins de l'agrupació guerrillera de Catalunya esdevingué pel seu estil, pel seu treball, un dels principals animadors d'aquest combat. Els comunistes en aquell període recorrien el món d'una manera no gens fàcil. Ell mateix, per tal d'incorporar-se a la lluita a Espanya, ho va haver de fer venint d'Amèrica, de Cuba, i va fer el viatge fins Europa en el buit de l'àncora d'un vaixell. Després, per mil viaranys, arribar a Catalunya per incorporar-se a l'organització.

Una altra característica de la lluita en aquell període era la relació que existia entre la guerrilla que es situava al camp, a diversos llocs de Catalunya, els més adients per a la lluita guerrillera, i les masses de la ruralia. També aquí el treball polític va jugar un paper important. Sense l'ajut dels camperols no hagués estat pas possible l'abast que va tenir la guerrilla a Catalunya i també a la resta d'Espanya.

Potser un altre element també important era el caràcter de les accions guerrilleres realitzades. Unes, en l'esmentat terreny de l'agitació, de la propaganda, que era un dels principals. Altres eren les accions pròpies de la lluita armada. A voltes la guerrilla exercia la justícia popular sobre aquells elements més caracteritzats del feixisme que s'havien distingit per la seva criminalitat, que havien estat artífexs dels innombrables assassinats comesos pels falangistes contra el poble. I, d'altra banda, l'activitat contra els centres representatius del poder. Per exemple un atemptat que va tenir un gran ressò a Barcelona en aquella època va ser la voladura d'una bona part de l'edifici de la premsa de Falange, de la "Soli". O els freqüents atacs a les comissaries on es torturava la gent. Era l'exemple de la rebel·lió popular contra la repressió. Era dir als repressors: no gaudiu d'impunitat; els crims que feu els pagareu, els esteu pagant ja avui.

NH:

Em sembla que us van agafar amb un plànol que indica que es preparava la voladura de la "Jefatura" de Via Laietana.

SALVADOR:

LLavors hi havia varies coses preparades que se'n van anar en orri amb les detencions. Potser més important que això que has dit era una operació preparada per assaltar la presó de Sant Elies, que estava al convent del mateix nom i era una presó guerrillera fonamentalment, on hi havia una gran quantitat de guerrillers detinguts i no solament de Catalunya, sinó també de la resta d'Espanya. No pocs d'ells eren condemnats a mort o havien estat commutats d'aquesta pena i, per tant, els corresponien llargs anys de presó. Es va preparar una operació combinada. Des de dins i des de fora. Els guerrillers empresonats van preparar tot allò que corresponia des de dins, tot el que podien fer per tal de facilitar l'operació d'alliberament. Des de fora de la presó es preparava l'assalt. Fins i tot hi havia preparats camions en els quals hom havia de traslladar els presos alliberats a zones guerrilleres de muntanya on hi havia bases de treball. Aquesta era una de les operacions que també mostra el caràcter que hom donava a la lluita.

Una altra era la de la Via Laietana. Hom volia fer una cosa com ara la de la "Soli" contra aquest centre de tortura que sempre han estat els locals de Via Laietana. I fins i tot es preparaven operacions per a fer que responguessin davant de la justícia popular els caps de la brigada político-social, els Polo i Creix de l'època, que eren veritables monstres, representants d'allò que havia estat la bestialitat feixista contra les masses, sobretot contra el Partit, en aquell període.

Una altra de les coses que es van anar fent en aquell temps fou el rearmament de la guerrilla, la substitució de les armes molt primitives aconseguides de qualsevol manera. Les primeres armes es prenién als serenos o als guàrdies, a la Guàrdia Civil. També s'aconseguien amb l'ajut dels treballadors. Per exemple a la Mèstrança d'Artilleria hi havia un grup de treballadors del Partit que proporcionaven tot un munt de coses a les guerrilles, les coses més heterogènies, però que eren útils. Des d'explosius fins a armes. Fins i tot armes que ja estaven en desús i que els nostres tècnics posaven a to.

Hi havia també obrers especialistes de les armeries que treballaven a la seva fàbrica i que després tenien relació amb nosaltres i ens facilitaven l'armament, ens arranjavien les armes. Ens afavorien; ens ajudaven.

Hi ha en aquest període d'auge de la lluita guerrillera l'any 45, abans de l'entrada en acció d'en Valverde i en Carrero, un primer entrebanc, unes primeres detencions a l'abril del 45. Foren detinguts pràcticament tots els components de la direcció de la guerrilla a Catalunya, inclusivament de Barcelona.

Es prou significatiu que en aquell moment en Polo, que veia l'enfonsament del feixisme al món, va explicar a alguns dels nostres companys detinguts com la policia d'aquí estava ja en tractes amb els serveis francesos i anglesos per evitar que a Espanya hi pogués haver un canvi, en la direcció que tot el poble esperava. La complicitat dels imperialistes anglesos i americans amb els franquistes ja venia de lluny. En certa manera foren els hereus de tota la màquina que els alemanys tenien muntada aquí. Gent que havia estat treballant per als alemanys es van posar a fer-ho per

als anglesos i els nordamericans, molt particularment entre les forces de la policia i els elements represius del règim franquista. Cal dir, però, que fins i tot aquests no pensaven salvar el règim. Tot llur objectiu era impedir l'avanç dels comunistes, de les forces més revolucionàries.

Hi ha anècdotes curioses. En aquells moments van ser identificats com a guerrillers i com a figures dirigents un grup de companys. Van ser escollits uns quants com els més caracteritzats per tal de sotmetre'ls a un judici sumaríssim. El jutge militar que ho portava era el predecessor del cèlebre Aymar. Era el coronel Pumarola. Mentre preparava aquest expedient es va produir l'enfonsament del feixisme fora d'Espanya i d'aquest coronel no se'n va saber mai més res. Va aixecar el vol, va guillar cap a Suïssa i es va fondre. I el grup que havia estat seleccionat per a un assassinat massiu va salvar la vida gràcies a l'entrada dels companys soviètics a Berlín, perquè això va ser el que va determinar el desmantellament d'aquell muntatge repressiu. Va arribar el cas ben estrany que estant sotmesos a un procés que havia de culminar en un carnatge, perquè desapareix el jutge ningú no es preocupa d'ells a la presó. Fins que, un bon dia, arriba un nou cap militar al lloc de l'escàpol i comença per explicar als companys que ell és francmaçó, que havia estat separat de l'exèrcit, que l'havien nomenat per a aquell jutjat i que arribava allà sense saber què havia de fer. Els companys li van aconsellar que els havia de posar en llibertat i començar l'expedient de nou. Així ho va fer i, com és lògic, no va tornar a saber mai més res d'ells.

Aquestes coses demostren la situació política que hi havia en aquell moment al nostre país i les possibilitats, que el Partit havia assenyalat, de canvi en aquell període històric. La preparació, amb l'Aliança de Catalunya, perquè aquestes possibilitats esdevinguessin realitat es va frustrar per aquelles posicions a les quals es referia abans el company i alhora per la conspiració dels imperialistes amb les forces franquistes.

NH:

L'altre dia em contava la Lluïsa que per aquells dies

de la derrota de l'Eix els policies armats de comissaria us ajudaven.

LLUÏSA:

Tostemps ens varen estar ajudant els policies armats dels calabossos. Fins i tot ens van assenyalar dos o tres confidents que hi havia per tal que no ens en fiéssim, ja que de tot el que es deia als calabossos se n'assabentava la policia.

SALVADOR:

La veritat és que hi havia un grup de Partit organitzat. Un antic guàrdia d'assalt treia les notes de dins i ell tenia un grup de gent. No es pot dir que fos una cèl.lula. Només ell i algun altre eren companys; però tenien un cercle de gent amb la qual actuaven perfectament. Es va donar el cas fenomenal que als responsables de l'equip guerriller, concretament jo entre ells, ens treien de nits i podiem anar d'un calabós a un altre per discutir les coses amb els companys.

Endemés, cal tenir en compte el que passava fora d'Espanya. Era un moment que es percebia la tremenda descomposició. L'abril del 1945. Els policies, els guàrdies, tots estaven convençuts que allò s'acabava, que no podia durar. Els canvis podien ésser uns o uns altres, però ells, pensaven en molt més que allò que després va succeir. Pensaven que la derrota d'Hitler seria la seva i que no podrien aixecar el cap. A nivell de la gent senzilla, dels guàrdies, que no estaven conspirant amb els imperialistes per poder-se mantenir, la cosa semblava claríssima.

NH:

Vàreu tenir contactes directes amb en Carrero i en Valverde?

SALVADOR:

Si. La Lluïsa i jo vàrem treballar amb ells durant un bon període de temps. Quan vàrem sortir de la presó, al 46, ens vàrem trobar que aquests companys que havien vingut estaven al front de la lluita, perquè mentre trestant l'agrupació anterior on hi havia l'Elias, en Grugo, havia estat empresonada i desarticulada. Ens vam incorporar. En aquest període apareix "Ejército y

Democràcia", periòdic on jo vaig treballar amb en Valverde, que era qui duia la direcció d'aquest treball, i amb el company que duia llavors l'agrupació político-militar. Aquest era un company de magnífiques condicions personals, molt fraternal, atent als problemes. Sobretot al fet que bona part de l'equip de guerrillers era nou, poc experimentat, que calia anar formant, amb molt bona voluntat però mancat d'experiència.

NH:

A la ciutat, fora d'aquests atemptats de què has parlat abans, quina era l'acció de la guerrilla?

SALVADOR:

A la ciutat la part més important de l'acció guerrillera era, d'una banda, la tasca de difusió, de propaganda, d'altra banda els atemptats contra centres de la Falange. Per exemple la preparació de l'atemptat contra el centre de Falange que hi havia al Passeig de Gràcia. També les coses a què m'he referit abans, com tractar de salvar els de la presó... El cèlebre monolit del Passeig de Gràcia va ser un objectiu permanent dels guerrillers. De tant en tant rebia un cop de bomba i en volava un tros. Jo no sé amb què dimonis ha estat fet que ha aguantat totes les trompades! A les desfilades militars tenim l'intent, dos cops fallat, contra les tribunes on estaven els caps caracteritzats del feixisme.

MATEU:

Una de les coses que es va estendre bastant fou l'atac a les comissaries. També, el posar banderes, catalanes o vermelles, amb les inicials del PSU. Sobretot això en l'aniversari del PSU en 1946, quan va complir els seus 10 anys. En aquell moment aquesta va ésser una de les activitats de masses interessants. Un sector que es distingia molt en la col·locació de banderes era el dels estudiants. No solament els del nostre Partit, sinó també d'altres grups, sobretot catalanistes. Si bé la cosa de les pintades és tradicional des de l'any de la nana, això de les banderes catalanes i les vermelles amb les sigles del PSU va sorgir aleshores.

SALVADOR:

I no solament a Barcelona, sinó també a comarques. Per exemple a Reus, a la sortida de la carretera, davant d'unes fàbriques, es va posar de punta a punta dels arbres una bandera immensa del PSU amb un "VISCA LA LLIBERTAT!". Els obrers, que no havien vist banderes des de la guerra ençà, van aplaudir quan sortien de la feina, en veure-les.

NH:

I com s'articulava aquesta lluita amb la lluita a les fàbriques?

SALVADOR:

L'articulació principal la feia la direcció del Partit. Jo recordo haver participat en el repartiment de propaganda a mà als obrers, a través de grups guerrillers. L'articulació es feia a través de l'activitat política general i en algunes accions concretes.

NH:

Teniu records personals sobre aquests companys?

LLUÏSA:

A en Carrero i en Valverde els vaig conèixer després de sortir de la presó l'any 1946. Abans havia treballat amb les guerrilles però amb el grup de la caiguda del 45. Deia abans en Salvador que hom havia obtingut armes de la Mestrança. Se li ha oblidat una cosa que era molt important per a les guerrilles. Aquestes estaven formades per gent jove, molts dels quals haurien de fer el servei militar un, dos o tres anys després. Doncs bé, una de les coses que ens van donar aquelles persones que treballaven en organismes militars va ser el segell per a segellar les cartilles dels companys que no es podien presentar a fer-ho a les casernes o a la capitania. Això era molt important llavors perquè quan trobaven algú que no duia la cartilla militar segellada el detenien immediatament com a pròfug.

No puc parlar de la missió de la guerrilla al camp perquè no la conec. A la ciutat una de les coses principals era l'ajut als presos. Hi havia moltes detencions llavors. La gent no armada però incorporada a la guerrilla, com ara jo mateixa, llençàvem propaganda al

carrer, fèiem pintades, enganxàvem pasquins. Ens protegien companys guerrillers que anaven armats, perquè podia aparèixer la policia o els serenos. En aquella època es va fer molt de treball. Quan la caiguda del 45, per allò dels expedients havíem sortit de la presó tot el grup menys 5 guerrillers, als quals havien condemnat a pena de mort. Quan ja estaven condemnats va arribar el 1er. d'abril. Hi va haver una gran desfilada. Nosaltres vàrem desplegar tota la nostra activitat. Quan tot estava a punt per la desfilada, per la Granvia, per la Diagonal, cap a les deu del matí, encara anàvem repartint octavilles en defensa dels cinc condemnats a mort.

Em recordo dels del 45, Lluís Fernández, Antoni Hidalgo, Juanito Cuadrado... A en Cuadrado la policia li havia engegat onze o dotze trets per l'esquena quan el van detenir. El varen recollir creient-lo mort i el van dur al dipòsit de cadàvers de l'Hospital Clínic. Però van veure que es movia i el van dur a urgències. Va salvar la vida. Tot i estar molt greu els canalles el van dur a la "Jefatura". Però es va fer una campanya al carrer denunciant això i al cap de pocs dies el van dur altre cop a l'hospital.

El dia del judici tenien por de treure'ls de la presó i els van jutjar a la "Model". La van voltar tota amb guàrdies a cavall, policia armada i secreta. Van prohibir les visites a tots els presos i l'entrada de paquets. La gent no sabia què passava allà dins, estava molt alarmada. Jo rondava per allà i deia als grups: no es preocupin, hi ha un consell de guerra.

La vida d'en Juanito Cuadrado depenia molt de la declaració del metge d'urgències de l'hospital que li va fer la primera cura. Els policies deien que havien disparat en defensa pròpia. Però en Cuadrado havia rebut tots els trets a l'esquena. No havia arribat a disparar ni un tret. Calia que el metge anés a declarar al judici que tots els trets eren a l'esquena. Llavors la guerrilla de la ciutat va anar a veure el metge perquè fes la declaració. Ell es va negar. No podia anar-hi perquè estava de servei i no hi tenia res a veure. Llavors el company que feia la gestió va treure una pistola i li va dir: "Hi va o no hi va? Es la vida d'un home el que compta. Vostè és metge i estava de servei.

No ha de dir més que la veritat. No li passarà res per dir-la allà i, en canvi, sí que li passarà si no hi va". Se'l va endur a la força cap a la "Model" i el va deixar a la porta. Allà li va dir: "El vigilaré fins que estigui dins. No faci cap senyal a la guàrdia civil perquè dispararé sobre vostè i sobre els guàrdies. Vostè va a fer una cosa per la qual no li passarà res perquè té dret a fer-la." El company es va situar davant, en una cantonada, i allà va romandre fins que el metge va haver entrat.

Jo, a en Puig Pidemunt no l'he conegut. Es a dir, no sé si algun cop hi hauré tingut contacte per alguna cita, sense saber-ho. A l'Àngel Carrero sí que el vaig veure alguns cops. Era molt agradable, molt abnegat. Vaig quedar molt aixafada quan ens el van prendre, quan el van afusellar. Amb en Pere Valverde vaig treballar indirectament durant bastants mesos. Li portava les cites, les combinava, buscava cases per a les reunions. Tenia molt de contacte amb ell i una de les coses que recordo i per la qual mai he pogut concebre com aquell home es va ficar tot solet a la gola del llop és que era molt rigorós amb les cites. Solia dir-me: "Tu esperes un minut. Si passo per la cita i no hi ets, no espero gens, continuo endavant." Havies d'estar pendent del rellotge. Si veiés que ara estem 5 minuts per esperar un company!

SALVADOR:

El mateix que passava en el Partit a un nivell passava a les guerrilles a un altre. Calia tenir al voltant un cercle de suport. Nosaltres teníem relació amb alguns metges que eren gent segura i quan hi havia un ferit o una operació a fer podíem dur-lo a cases on hi havia farmaciola d'urgència. Teníem cases on acudir, cases per dipòsit d'armes. Es clar que hi havia coses que anaven molt bé i d'altres no tant. També hi havia gent que volia estar a tot arreu. Per exemple ens assabentàvem que en una casa es feien reunions incompatibles les unes amb les altres. En alguns casos això passava per l'abnegació de la gent disposta a ajudar-nos. Es un capítol molt important. Ni el Partit ni la guerrilla haurien estat allò que han estat per ells mateixos, sense el sosteniment i el suport de tanta gent... En la pràctica aquestes persones formaven part de la

guerrilla perquè feien encàrrecs i serveis i realment eren un component més de l'equip de treball. Aquesta ha estat sempre una de les grans forces nostres: el suport del poble.

MATEU:

Allò que realment va donar vigor a la guerrilla a Catalunya va ser la incorporació de gent tècnicament preparada, amb mitjans tècnics per a aquest treball. Quadres militars i polítics de la guerrilla que havien vingut de França de fer tot el període de la guerra contra els alemanys. El comanament militar i polític d'Estat Major d'allò que a França se'n deia "el 14 cos guerriller". Aquest comanament d'estat major estava compost part per militants del P.C. d'Espanya i part per militants del P.S.U. de Catalunya.

Aquests companys van venir a Catalunya i van portar també alguns grups de guerrillers. Alguns de la ciutat, que van ser aquells a qui després van afusellar com a conseqüència de l'operació d'intent d'expropiació de la caixa de la cerveseria Damm. No recordo ara els seus noms, tret d'un tal Alvarez.

Va ser una aportació a favor de la lluita del Partit. L'esperit de continuació de la lluita d'aquests companys que havien adquirit una gran experiència guerrillera en el combat contra els alemanys, va venir amb ells. Però allò essencial va ser, com deia el company, que les aportacions fonamentals, sobretot en efectius, van ser fetes per l'organització del Partit i de la Joventut de l'interior.

Com deia la companya, tot el que es refereix als guàrdies i "grisos" que ens ajudaven es molt interessant. I té una explicació política. El règim franquista, a la zona "nacional", malgrat la repressió tan ferotge que va desfermar, no va poder liquidar tota la gent que pensava en demòcrata i en liberal. Dintre la zona nacional i dintre la Policia Armada va quedar gent amb idees liberals i democràtiques que el franquisme es va veure incapaç de detectar i, per tant, de castigar. Molts d'aquells, en acabar la guerra, van passar a prestar servei al que havia estat zona republicana. Una part d'aquesta gent, uns perquè tenien idees democràtiques i altres senzillament perquè eren

homes de sentiments humanitaris que es donaven vergonya de veure les barbaritats que la brigada político-social feia, ajudaven els comunistes, tots els qui passaven per les comissaries en aquells moments tan difícils per a la resistència. I sobretot perquè molta d'aquesta gent estava esperant el triomf dels aliats i estaven políticament convençuts que aquest triomf significaria la derrota del franquisme i la instauració de llibertat i democràcia al nostre país.

SALVADOR:

Era impressionant que aquests homes, pel sentiment que diu el company, reaccionaven com nosaltres mateixos. La policia política baixava la gent dels apallissaments i les tortures i els deixaven a la porta de ferro d'entrada als calabossos. Els guàrdies que els recollien estaven nerviosos i mormolaven "aquests fills de puta..." referint-se als de la social. A aquesta li duien medecines d'amagat. Després hi havia una activitat més seriosa que era la de treure i introduir notes. Això exigia ja una organització i un esperit de lluita molt decidit.

La descomposició tan gran del règim, al 45, no era obstacle perquè es fessin les tortures més brutals. Hom va torturar un company basc que estava en el grup especial de guerrillers de la ciutat, fins a fer-lo perdre el seny. En Valverde va romandre sense visió una colla de dies a conseqüència de les tortures. Es coneix que algun dels cops li va afectar el nervi òptic. Se'n va recuperar poc temps abans que l'afuselles sin.

MATEU:

Això que ha referit el company feia molt d'efecte en els guàrdies. Hom entrava a "Jefatura" i trigava setmanes a sortir-ne. Un mes era el terme mitjà. Era general que els de la brigada social, molts d'ells borratxos, arribaven a altes hores de la matinada a "Jefatura" i es distreien a base d'apallissar la gent. Aquestes coses eren presenciades pels guàrdies i això els creava tal situació que es sentien decantats, i no pas per conviccions polítiques molt arrelades, a ajudar la gent.

LLUÏSA:

Hi havia un de la policia armada que tindria llavors cinquanta-tants anys, amb fills que deuriem tenir quasi la meva edat. La mateixa nit de la detenció em van baixar bastant malmesa. Sagnava per la boca. M'havien fet saltar dents. Sagnava pel nas. Endemés quan em van detenir em trobava indisposada. Ho vaig dir a la policia i que em deixessin agafar algunes coses. No em van deixar. Aquest guàrdia va venir cap a mi i em va preguntar com em trobava. Va venir a oferir-se, a veure què necessitava, què volia. Vaig demanar-li una pinta, pasta dentifrícia, un raspall de dents i cotó. "Un paquet, per favor." Ja deuria pensar per a què volia el cotó, però no va dir res. A conseqüència de la detenció, la impressió de la nit, les pallisses, vaig continuar indisposada bastant de temps. Cada dos o tres dies demanava un paquet de cotó. "Però, filla, per a què vols cotó?". "Per a què creu que el vull?" "Però, és possible? encara? Em cago en la mare que els va parir!" L'home cada dia que estava de servei em preguntava: què vols? què necessites? Cal dir que això podia haver-li costat ben car, perquè jo estava incomunicada tant amb l'interior com amb l'exterior i no podia demanar res, ni del restaurant de "Jefatura". I tot i amb el risc que corria aquell home sempre em preguntava què necessitava i m'ho duia.

Una matinada, a les 3, va venir a treure'm. Vaig pensar: aquesta nit em destrocen. Però quan m'adreçava cap a la porta de l'escala em va fer que no amb el dit i em va arraconar prop del calabós número 5, del qual va sortir aquest company. Jo no sabia que l'havien agafat. Ens vam poder posar d'acord, gràcies a aquell policia armada. I em vaig poder donar compte que això es feia entre altres detinguts.

NH:

Explica el que et van fer a la columna vertebral.

LLUÏSA:

Va ser en Polo. En Quintela va dir: "feu-li tot el què vulgueu; jo, si la veig, la mato!". En Polo em va agafar per les espatlles i em va colpejar contra la paret a la nuca. Vaig sentir un fort dolor a la columna vertebral, des de la nuca fins a baix del tot. Quasi vaig

perdre el coneixement. En veure-ho em van fer seure en una cadira i en Creix em va trepitjar les ungles dels peus. Vaig reaccionar. No em vaig desmaiar; però en baixar les escales no em podia sostenir i vaig sentir que anava a caure. Un policia armada va dir "Que cau!" i ja no vaig sentir res més. Quan em vaig despertar era al cos de guàrdia de la policia armada. El sergent em va dir: "no es preocupi que està entre nosaltres; no li passarà res". Va fer anar a buscar al bar uns terrossos de sucre i conyac i m'ho va fer prendre. A braços em van baixar a la cel.la. Em van deixar allà com un saquet de patates dies i dies. Sentia els crits des de totes les cel.les: "un metge per a la 1^a!". El metge va baixar a la fi i va dir que els alemanys estaven molt pitjor a les trinxeres.

Recordo una cosa escruixidora. Amb mi varen detenir una noieta molt jove, delicada de salut. Vivia a casa d'un company i havia vingut a la meua a avisar-me. A casa hi havia en aquell moment els dos Creix i tres al tres policies més. Se la van endur. No sabia res aquella noieta i res podia dir-los, perquè no tenia cap contacte. D'altra banda, el company a casa del qual vi via ella havia fugit quan hi varen anar. La van deixar anar. Es va posar a servir a casa d'un metge. Però no la deixaven tranquil.la. La vigilaven, la seguien, qua si cada nit se l'enduien a "Jefatura" i li volien treu re a totes passades allò que la noia no sabia. Aquella nit que em van deixar estabornida i feta malbé la tenien allà. Va veure com em baixaven. L'amenaçaren que si no parlava li passaria pitjor que a mi. La van deixar anar aquella nit, però li van dir que l'endemà l'anirien a buscar "oficialment". La pobra noia va arribar a casa del seu patró, el metge, i es va prendre un tub sencer de no sé quines pastilles. La van trobar desmaiada. La van dur al Clínic i van poder salvar-la. Els policies van voler fer-li fer declaracions a l'hos pital; però el metge que l'assistia es va negar rotundament perquè la noia no estava en condicions.

SALVADOR:

Hi havia moltes persones, com ara aquests metges, que no s'identificaven políticament i després resultava que l'un havia estat socialista, etc. Eren gent que malgrat la por que tenien, arribava un moment que re-

butjaven la repressió policíaca. Era una reacció de demòcrates, de revolucionaris que havien estat amagats de la seva condició fins que arribava un moment que deien: per aquí no hi passo!

Una cosa que es convenient de recordar és amb quina senzillesa, amb quina modèstia, amb quantes dificultats vivien tots aquests companys que eren els responsables d'un treball de Partit i de guerrilles en aquella època. Recordo que en Carrero era molt pulcre; li veies les sabates molt netes, però adobades.

MATEU:

Recordo, efectivament, que en Carrero era un home molt primmirat. Anava amb camisa i corbata. No en tenia cap més, però anava amb camisa i corbata. I amb l'estómac buit.

Això està en relació amb la situació econòmica en el país. Agreujada, naturalment, en el cas dels companys que es dedicaven al treball polític totalment i vivien de l'ajut del Partit. Si, en general, la població vivia força malament, ja que es pot dir que hi havia fam a cabassos, la gent del Partit no érem pas uns privilegiats. Ben al contrari. Vivíem molt pitjor que el nivell mitjà de la població. Homes com en Valverde -i sobretot en Carrero, perquè va venir al país molt abans que en Valverde- vivien una situació econòmica terrible. Va arribar un moment que no hi havia ni una peseta. Cadascú s'havia d'espavilar com podia. Però en Carrero, que era un obrer metal·lúrgic madrileny, a Barcelona no hi tenia cap arrel, l'única era la relació amb el Partit. La fam era a mitges, a repartir entre tota la gent que en aquella època portàvem el treball de partit en els diversos fronts i un d'ells, important, era el de la comissió político-militar i el de la guerrilla, on s'han passat les mil i una privacions. Hi havia dificultats per obtenir mitjans econòmics per a subvenir a les necessitats del treball. Allò que hom aconseguia era, per aquest ordre: primer, per al treball polític i després, si arribava...

LLUÏSA:

Un altre dels companys que també han passat gana i al qual també li agradava anar arregladet era en Moisès Hueso. No fa gaire que ha mort. Era sastre; però no

treballava. Estava dedicat exclusivament al Partit. Un grup de companys que feien traduccions i correcció d'estil per editorials, havien de treure per a mantenir llurs famílies i mantenir en Moisès també. No arribava a gaire cosa. Moltes nits una ampolla de "Letona" i en paus. Ens coneixien com "els de la Letona". Això era el sopar, el dia que hom podia prendre's la "Letona". I trepitjar-se mitja Barcelona perquè no hi havia 15 cèntims pel tramvia. Això passava amb una freqüència tremenda.

Portar coses de molt risc, molt perilloses, i en lloc d'agafar un taxi pujar al tramvia era molt normal perquè no hi havia calers per a un taxi. Quan calia fer un viatge en tren havíem de recollir entre tots per al bitllet. Arribaves carregada d'allò més; però un taxi...de cap manera! Prou just que havia estat per al viatge d'anar i tornar en tren. Calia anar fins a la Plaça de Palau i agafar el tramvia portessis el que portessis.

SALVADOR:

Era un estil de moral revolucionària. I no solament dels militants i de la gent més responsable. Us contaré una anècdota. Vaig estar protegit en una casa d'obrers ferroviaris. Un matrimoni amb un nen petit. Tots els vespres, quan jo arribava, ja havien sopat. Fins que un dia vaig ensumar el que passava. En aquella casa no sopava ningú més que jo, entre els grans. La poca cosa que hi havia la preparaven per al nen i la miqueta de farina que fregien, o un ou quan hi havia festa, allò era per a mi. El matrimoni menjava a migdia i no sopava. Vaig haver de dir: aquí o sopem tots o... Hi havia esperit de comprensió. Perquè aquella gent deia: aquest, per entendre'ns, és a primera línia; doncs allò que hi ha ha d'ésser per a ell!

El Partit, en aquells anys tan durs, de tants de sacrificis, de privacions, de tortures, creava una moral i un esperit de camaraderia, de fraternitat, exemplars. Moltes de les virtuts del Partit s'han trempat i s'han forjat en tot aquell període de la guerra i de la post guerra, que n'han fet el que avui és. Les noves generacions de comunistes hereten aquest esperit d'abnegació que nosaltres collíem del poble. Això de les famí-

lies amb les quals vivíem era impressionant. Quan hi anàvem, sempre hi havia alguna cosa per a nosaltres. La solidaritat del poble envers els combatents era una cosa molt gran.

MATEU:

Com que la conversa ha anat derivant envers unes qüestions molt concretes, vull afegir que tot aquell període de va coincidir amb un gran allunyament, com a conseqüència de la guerra europea, de la direcció del Partit del teatre fonamental de la lluita, que era Catalunya i Espanya. Vam lluitar com millor ho vam saber entendre, amb les possibilitats que teníem. Amb tot, sempre va haver-hi un contacte, encara que molt espaiat, amb la direcció del Partit i, d'una manera molt concreta, amb en Santiago Carrillo i l'Uribe.

Amb el triomf dels aliats es crearen les possibilitats perquè França esdevingués una base per al P.C.E. i per les forces democràtiques en general per ajudar a la lluita al nostre país. Podem dir que cap al 1946 hi va haver un canvi qualitatiu en les relacions amb la direcció del Partit i això va contribuir a redreçar les coses des del punt de vista d'orientació política, més ajut en tots sentits i també hi va haver una gran aportació econòmica per part de la direcció del Partit que va ser una bona contribució al canvi radical que vam observar en el nostre treball l'any 1946.

En parlar d'aquestes coses és just destacar el paper d'aquell equip de guerrillers que amb grans esforços i sacrificis (i amb risc continuat de la pèrdua de la vida, perquè quan els agafaven els pelaven) mantenia la relació entre el Comitè Executiu, entre el grup polític del PCE i del PSU, i l'organització de l'interior. Era un equip especial que estava assegurat fonamentalment per gent molt escollida. Ells portaven al país les instruccions polítiques de la direcció del Partit, els mitjans econòmics, materials, declaracions, etc. I des d'aquí s'enduien tots els materials i les coses que es feien aquí, les opinions polítiques dels companys, tot el que calia per tal que la direcció del Partit pogués disposar d'elements de judici sobre la situació del país per establir la línia política i fer les correccions necessàries en la marxa de

l'organització del Partit. Tot això va descansar en gran part en aquest equip de guerrillers. Durant molts anys van fer aquesta tasca, molt perillosa. Mai, mai, havien fallat en el compliment de la seva missió. Em sembla un aspecte força interessant del treball de les guerrilles. Hi ha hagut companys d'aquests que en un mes feien dos viatges des de les bases a França fins a l'interior del país i això era realment un sacrifici. Alguns d'ells feien viatges molt més llargs, com els que anaven a l'agrupació guerrillera de Llevant o del Centre. En aquests casos per un contacte amb la direcció del Partit calien mesos caminant. Es just recordar-ho per veure quina mena de gent tenia el Partit.

SALVADOR:

Convé assenyalar també, perquè moltes vegades no apareix prou clar, el paper que en tot això han jugat els camperols. Molts dels guerrillers ja eren els mateixos camperols; però endemés, el seu treball, els passos, els punts de suport, eren facilitats per la gent del camp. El seu ajut ha estat molt valuós en tot el que es refereix a la lluita de la guerrilla del Partit.

NH:

Potser fora interessant tornar una mica a en Puig Pidemunt i al treball de propaganda i organització clandestina del Partit.

MATEU:

Jo voldria dir d'en Puig que era formidable. Era un home molt tranquil i equilibrat. Molt respectuós també.

Era un home que escoltava la gent. Una mena de persona que no s'atrinxerava en el seu raonament. Era fàcil treballar amb ell. De vegades en el treball del Partit et trobes amb companys que són intel·ligents i capaços però amb els quals se't fa difícil de conèixer. Amb en Puig no hi havia aquesta dificultat. Era també un tipus molt familiar en el sentit íntim de la paraula. Vivia aquí amb un matrimoni i hi havia entre ells una fraternitat admirable. Aquest clima es mostrava en les atencions que la família aquella tenia amb els qui visitàvem el company. Tenien atencions, et mostren una deferència, un afecte... Tot i amb les difi-

cultats de la vida en aquella època et feien cafè o qualsevol altra cosa.

NH:

Li agradava recordar la seva època de la guerra? No t'havia parlat del Consell d'Economia, del qual era membre?

MATEU:

Mai. Això formava part dels mètodes del treball clandestí en aquells temps. Tot i treballar amb els companys més amics, amb els que més estimaves, mai o molt difícilment sortien comentaris que no fossin exclusivament del treball polític que motivava l'entrevista. Ni de la guerra, ni d'abans de la guerra, ni del pare, ni de la mare, ni de la xicota o de la dona. A les entrevistes es parlava únicament del motiu de l'entrevista. Això no és corrent entre comunistes, que som molt humans; però les necessitats de la clandestinitat ho exigien.

NH:

Tu sabies qui era ell o no? El coneixies?

MATEU:

Si, ho sabia per les informacions que havia rebut de la direcció del Partit i sabia el paper que ell havia jugat a França. A més els companys quan venien a incorporar-se aquí deien algunes d'aquestes coses. Es clar que no deien pas: "Jo sóc en Tal". Jo vaig saber que es deia Puig Pidemunt quan el van detenir. Però jo sabia que havia estat en la direcció del Partit a França i que venia per reforçar el treball. Pel que fa al treball de la propaganda va ser aquí que ho vam decidir. De tots els que hi havia calia designar-ne un. Necessitàvem fer el diari, fer "TREBALL" i havia de sortir un responsable. Vam acordar que fos ell i ho va acceptar.

SALVADOR:

En general tot el grup, Puig i els altres, durant el temps que van estar a la presó fins que van ésser executats, varen deixar un sabor inoblidable en tothom. Tothom els estimava. Hi havia allà cenetistes i gent

de molt diversa ideologia. Foren l'equip central de la presó, els consellers dels presos i no solament dels comunistes sinó de tots. La seva mort fou un cop terrible a la presó.

LLUÏSA:

En Pere Valverde tenia també una gran simpatia. A la casa on teníem, amb ell, el punt de suport tenien una nena de 7 o 8 anys. Quan en Valverde arribava la menuda pujava als seus genolls i li deia coses. L'estimava tant que van haver-li d'amagar que l'havien detingut. Perquè no ve en Julio? Es que ja no ens estima? A la fi li van haver de dir que si volia podia veure'l, però en un lloc on li faria molta pena veure'l. "On és?" "Es a la Model". "Doncs vull veure'l!".

NH:

"TREBALL" havia sortit ací abans del 45?

MATEU:

Sí. Sé que hi va haver alguns intents fets per equips de companys que tractaven de reconstruir el Partit, del 39 fins al 40. Però no va sortir més o menys regularment. Un intent molt seriós es va fer el 1.944 per unes persones que encara viuen. Jo en conec dues. Va sortir però no es va poder repartir perquè hi va haver algun incident i la persona que tenia el material va haver d'inutilitzar-lo. El 1.945 va haver-hi intents més sòlids. Però és des de primers del 1.946 que es pot dir que "TREBALL" ha tingut vida. És a dir, des del moment que el company Puig Pidemunt es va fer càrrec d'aquesta responsabilitat. Ell era l'únic responsable de "TREBALL" i el va fer sortir regularment fins que el varen detenir, el 1.947. Després, cap a la fi d'aquell any, hi ha una represa molt seriosa. Els primers números d'aquesta represa sortien a multicopista. Després les coses van millorar.

L'aparició continuada de "TREBALL" va ser un gran èxit i va tenir una incidència important en l'organització i en la lluita. Es feia una tirada de 2.000 o 2.500 exemplars. Per aquells temps era un tiratge enorme.

En Puig era fonamental en la confecció del diari.

trebball

EDITAT PER LA DELEGACIÓ DEL C. C. DEL
PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA

BARCELONA — 15 de Desembre del 1949
Nº 100 — Preu: 0,50 ptes.

SALUTACIÓ

En aparèixer el cent número de **TREBALL** cal dem a la nostra gran camarada i dirigent "PASIONARIA", el B. P. i el Secretariat del Partit, els quals, amb llurs orientacions i actitud constant, han fet possible que **TREBALL** pogués mantenir-se, malgrat les persegucions policials i la falta del combat contra el franquisme i per la victòria de la República democràtica i les llibertats nacionals de Catalunya.

En aparèixer el cent número de «**TREBALL**» retem homenatge a
JOAQUIM PUIG PIDEMUNT
responsable, durant llarg temps, del nostre periòdic,
vilment assassinat pels bandits falangistes.

Recordem, en aquesta data, el company que, durant una llarga època, fou el responsable, l'animador de "**TREBALL**". **JOAQUIM PUIG PIDEMUNT**, vilment assassinat pels falangistes, el 17 de febrer darrer, junt amb els herois nacionals **CARRERO, VALVERDE I MESTRES**.

Modest, abnegat, entusiasta, capaç, **PUIG**, fou un exemple d'organitzador de militant comunista. Sota la seva direcció, la propaganda del Partit, "**TREBALL**" adquiriren gran impuls i assoliren grans èxits.

Un dia, poc abans d'ésser assassinat, el sinistre Arnao, director de la "Model", insultà el nostre heroic company i per haver estat responsable de **TRE-**

BALL, PUIG va dir-li: "Totes les meves energies consistiren en voler fer un gran periòdic que orientés els obrers i pagesos per a recobrar Catalunya i la República".

Deure nostre és prosseguir la tasca que **PUIG-PIDEMUNT** havia dut a terme amb tant d'encert.

La llavor sembrada per herois com **PUIG-PIDEMUNT**, fidel fins a la mort al Partit i a la classe obrera, fructificarà en esplendoroses victòries que portaran la classe obrera i el nostre poble pel camí felç de la República de la Democràcia, del Socialisme!

HONOR I GLORIA A JOAQUIM PUIG-PIDEMUNT!

UNA VICTÒRIA QUE CAL CONSOLIDAR I EIXAMPIAR

El Partit celebra, avui, una gran victòria assolida contra el franquisme: l'aparició -sense comptar les edicions extraordinàries-, del cent número del nostre òrgan central.

Ha, també, una victòria per als treballadors, democràtics i antifranquistes de Catalunya, els quals fan envoltat "**TREBALL**" -l'òrgan dels comunistes-, de llur simpatia i ajut.

En des'acar aquest esdeveniment de gran importància política, volem saludar l'esforç magnífic dels nostres valents difusors. Durant la policia franquista, els nostres militants, simpatitzants i amics, han sabut trobar els mitjans per tal que "**TREBALL**" -la veu dels comunistes-, arribés a les masses treballadores i populars.

La lluita, però, ens exigeix nous esforços. Exigeix que la política del Partit penetri, més profundament, en la consciència de la classe obrera i de les masses, i que, aquesta consciència, es transformi en acció, en una força material, unida, incontenible, capaç d'enderrocar el règim dels grans terratinents i capitalistes que esclavitzen el nostre poble i recobrar la República democràtica.

Difondre "**TREBALL**", fer-lo arribar a tots els treballadors i antifranquistes. Ajudar "**TREBALL**" i assegurar la seva aparició regular i massiva, són tasques fonamentals que hem d'intensificar en ocasió de celebrar l'aparició del centèsim número, la qual cosa -insistim- constitueix una gran victòria que cal consolidar i eixamplar.

L'aportació de «TREBALL» a la lluita del nostre poble

Apareix, avui, en mig de la sagnant repressió franquista el nº 100 de «**TREBALL**». Malgrat la repressió i la persecució de la policia per a fer callar la veu de
(Passa a la pàg. 3)

Facsimil del centè número del gloriós «**TREBALL**» clandestí.

Hi havia l'aportació d'alguns companys de la delegació del Comitè Central. Però tot el pes queia sobre en Puig Pidemunt. No podia ser d'altra manera en aquell temps. No podies anar demanant col.laboracions. Tot quedava molt tancat perquè era l'única manera d'assegurar que "TREBALL" sortís. I sortia a la palestra. Sense la participació de "TREBALL" difícilment hauríem assolit l'augment important de l'organització i de les lluites.

SALVADOR:

Jogava un paper fonamental.

MATEU:

A més a més en aquella època, per part d'altres grups i partits polítics no hi havia pràcticament cap publicació. Només alguns fulls que enviava la CNT des de França. L'únic partit que tenia un portaveu fet, editat i distribuït a l'interior era el nostre.

NH:

Com es distribuïa?

MATEU:

"TREBALL" es distribuïa sobre la base de l'organització. No teníem equips especials de propaganda. Els guerrillers, quan tenien ocasió, feien distribucions més o menys massives; però era l'organització del Partit que s'encarregava de distribuir "TREBALL" i fer-ne sembrades. Les sembrades de propaganda eren l'arma essencial i gairebé l'única. Ja es feia això de lliurar el periòdic a mà; però era molt limitat perquè havies de saber ben bé a qui el donaves.

Tot i reconèixer les limitacions de "TREBALL" repetixo que jugava un paper polític en tota l'activitat de l'organització. I és just insistir a destacar el treball del company Puig Pidemunt que, malgrat la insuficiència dels materials que li subministràvem, feia un periòdic amb cara i ulls.

LLUÏSA:

Una de les coses que ajudava llavors a la propaganda era que la Pirinenca, quan hi havia algun text important, ens ho donava en lectura lenta. Es podia agafar

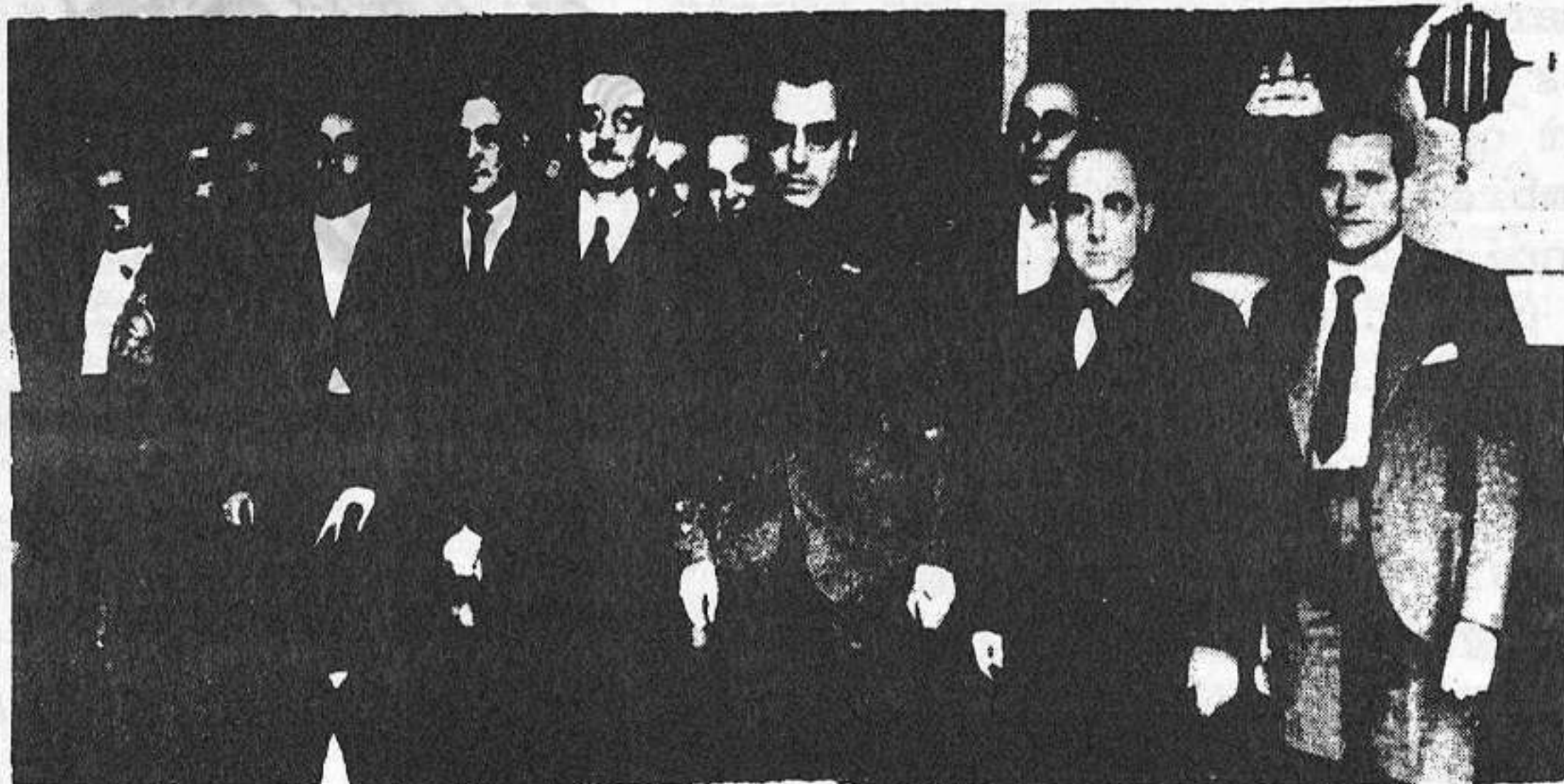
bé i ho podíem passar a la propaganda de l'interior.

SALVADOR:

En aquella època la relació de la direcció i dels organismes dirigents amb tota l'organització tenia unes limitacions que no hem conegut després. La seguretat ho exigia. Això enfortia encara més el paper polític de "TREBALL". La direcció del Partit s'hi expressava d'una forma molt concreta perquè "TREBALL" podia arribar molt més enllà que no pas els companys responsables de l'organització en aquells moments, per molt que s'esforcessin. En una clandestinitat tan rigorosa les coses eren molt tancades. "TREBALL" duia l'orientació.

MATEU:

És interessant tenir en compte que "TREBALL" es pagava prou bé en aquella època. Malgrat que hi havia tanta fam, tanta misèria, venien uns feixos de bitllets de pesseta, llardosos, que calia veure-ho. Això era una mostra de sensibilitat envers les necessitats de l'organització. Aleshores la immensa majoria dels militants eren membres del PSU de la guerra i de la joventut de la guerra.

El Consell d'Economia durant la guerra. En primer terme, d'esquerra a dreta, J. Puig Pidemunt, E. Ruiz Ponseti, J. Comorera, Serra i Moret, Martí Barrera i Alcubierre.

NH:

Veig que podríem seguir parlant hores i hores sobre aquella època sense que decaigués l'interès. Però ho haurem de deixar de moment. L'objectiu que interessava a NOUS HORIZONS, és a dir, reconstituir el medi en què van lluitar i morir en Puig Pidemunt i els seus companys, crec que l'hem aconseguit d'alguna manera. Us ho agraeixo.

MINISTERIO
DE CULTURA

La ruptura democràtica i l'Estatut del 1932

Jordi Català

Contràriament als propòsits polítics, la detenció dels 113 ciutadans detinguts a Santa Maria Mitjançera va donar més plena volada a l'Assemblea de Catalunya. La manifestació convocada immediatament a Vic i realitzada a L'Ametlla i a Granollers va palesar l'acreciment de la seva capacitat de convocatòria. I la solidaritat política i econòmica envers els detinguts va posar en relleu la profunda penetració de la idea i del programa de l'Assemblea en sectors i estaments que fins llavors hi semblaven indiferents: les homilies del cardenal Jubany i dels bisbes de Girona i de la Seu d'Urgell, la declaració dels priors de les ordres religioses, la dels cinc Col·legis professionals, les signatures de centenars d'intel·lectuals i de milers d'obrers, l'atenció que va prestar-hi la premsa legal i, d'entrada, les declaracions i accions de totes les forces de l'oposició

38

clandestina, foren les notes més sobresortints de l'àmplia onada de solidaritat moral i material promoguda per la detenció. Durant dies i setmanes, l'Assemblea va ésser obertament el punt de mira d'una gran part de la població catalana.

La necessitat de lluitar contra la repressió i per l'amnistia, l'exigència dels drets de reunió, d'expressió i d'associació, dels drets nacionals del poble català, calaren a fons en el nostre poble. D'altra banda, les activitats de la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya amb vista a la unitat d'acció de les plataformes unitàries del país va contribuir a la repercussió del fet arreu d'Espanya. En certa manera la detenció va ésser la gota d'aigua que fa vessar el got, com l'engegador d'un mecanisme que allibera l'energia acumulada.

Posteriorment, la criminal execució de Puig Antich ha posat en evi

dència la major sensibilitat de l'opinió pública, una disposició general més decidida a actuar contra la violència institucional i el règim. Així, l'actitud del govern davant l'homilia del bisbe de Bilbao, monsenyor Añoveros, ha provocat de tal manera la rèplica de l'opinió que, com es diu vulgarment, el govern se l'ha haguda d'embeinar. En el fons, el conflicte Govern-Añoveros ha facilitat de veure més clarament la correlació de forces que s'està destriant al si de la societat espanyola. A continuació, la Conferència Episcopal Catalana, fent-se ressò de tot això, ha insistit en la reconciliació sobre la base del "reconeixement dels drets d'associació, reunió i expressió i dels de les minories ètniques".

Pràcticament, el programa de l'Assemblea de Catalunya ha manifestat la seva força extremament expansiva, penetrant, mobilitzadora. La reivindicació de les llibertats democràtiques i de l'amnistia, a la qual s'ha afegit la d'abolició de la pena de mort, ha guanyat un terreny immens en el camp de la legalitat i ara sobresurt reiteradament a les pàgines de la premsa diària i periòdica legal. La reivindicació dels drets nacionals també comença a ocupar-hi posicions. Cal retenir el plantejament del bisbe de la Seu d'Urgell, Martí Alanís, a "Església d'Urgell", reproduït per part de la premsa diària, en el qual es diu: "El text de l'homilia (d'Añoveros) - ho hem de reco-

nèixer - posa en relleu un problema molt delicat i que ningú no gosa a tractar. Ara que s'ha obert un diàleg nacional sobre el tema, l'hauríem d'aprofitar". Efectivament, cal aprofitar el moment per a mantenir la discussió legal i al mateix temps ésser conscients que tot el que es diu il.legalment, també trobarà una opinió més sensible i tindrà més ressonància que fins ara.

Certament, tot això no és obra d'un dia o d'unes setmanes. És el resultat d'una llarga i difícil lluita que ha costat centenars de milers de vides, milions d'anys de presó, tortures indescriptibles a les comissaries i sofriments inoïts, en una paraula, 35 anys de feixisme, 35 anys de clandestinitat en la que encara s'han de refugiar amplis sectors combatents de l'opinió ciutadana. Però els canvis acumulatius determinen salts qualitius i actualment es produeixen esdeveniments que no fa gaire encara semblaven impossibles.

Ara, un govern nou de trinca, als tres mesos de governar, ha ensopegat tantes vegades com passos ha donat i ja va de corcoll. El mateix secretari del president del govern, Gabriel Cisneros, s'ha adonat i declarat que "el govern s'ha desgastat en tres setmanes tant com en condicions normals (vol dir feixistes, les del règim) podien representar tres anys d'exercici". Doncs, és ben evident que a la societat espanyola hi ha mar de fons.

Això és així perquè, d'una banda s'ha accelerat el ritme de reconstitució de les forces democràtiques, de llur reagrupament i unitat d'acció i llurs activitats troben molt més de ressò i de suport en el conjunt de la població. I d'altra banda, perquè una bona part de les forces que han sostingut el règim, en part com a reacció davant l'ascens de la lluita de masses i en part també perquè llurs interessos els ho aconsellen, es van convencent de la impossibilitat de continuar com fins ara i que necessiten una altra cosa: mentre uns encara pensen salvar el règim mitjançant una obertura el més lenta possible i ancorada en el 18 de juliol, és a dir, obertura només per a ells, d'altres ja s'inclinen a admetre l'establiment d'algunes llibertats, més o menys convençuts que l'equilibri social i la salvaguarda de llurs interessos exigeixen el sacrifici de les institucions i del movimiento, és a dir, acabar amb les actuals formes de poder. En definitiva, el tret característic actual, pel que fa al règim, és que els governants han de parlar d'obertura política per a donar confiança a llur pròpia gent i que les postures descaradament ultres - amenaça no totalment extingida encara - queden cada dia més aïllades i impotents.

Es important copsar el fenomen i veure'l tal com és, en moviment. La seva tendència objectiva afavoreix el desenrotllament del moviment de masses, l'activitat de l'oposició i

la conquesta de posicions legals en la vida política del país. I com a conseqüència, determina una més gran força d'atracció del camp de la democràcia.

En aquestes condicions, es planteja davant de les forces obreres i de totes les forces democràtiques en general la conveniència i la necessitat d'aprofitar les noves possibilitats i d'empènyer el fenomen en la direcció volguda i més de pressa amb la pràctica del diàleg i de l'explicació, apuntalant cada possibilitat d'acord encara que només sigui per a reivindicacions parcials. Per exemple, és possible que molts dels que encara no saben prou bé fins on poden arribar, admetin si més no de manifestar-se contra la repressió, per l'abolició de la pena de mort i per l'amnistia per a tots els presos i exiliats polític-socials. És evident que això representaria un pas positiu per la seva part, que l'oposició democràtica no hauria de menys tenir. Avui, coincidint amb les declaracions de l'Església de l'any de la reconciliació, la campanya per l'amnistia general pot assolir una volada que obligui fins els més recalcitrants a considerar-la i es pot convertir en un element decisiu més de la lluita per la ruptura democràtica.

En realitat, el canvi, la ruptura són una preocupació general. La divulgació del programa de l'Assemblea de Catalunya i del de la Comissió

Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya, amb l'autoritat que els concedeix el grau d'unitat assolit, és essencial per a crear les condicions que han de dur a la ruptura democràtica a través de la constitució d'un govern provisional d'àmplia coalició al nivell de tot Espanya per a substituir el poder feixista, per a fer efectiva l'amnistia i imposar les llibertats polítiques i sindicals, per a convocar les eleccions constituents. Ens acostem cap al moment d'imposar, mitjançant la mobilització de les grans masses envers la vaga general de la classe obrera i la vaga nacional de tot el poble, la ruptura democràtica, l'establiment amb el menys de violència possible d'un règim de llibertat per a tots els ciutadans.

En aquestes condicions, el programa de l'Assemblea de Catalunya ha demostrat la seva capacitat de mobilització dels sectors més actius i d'interessament dels sectors moderats i conservadors del poble català. Junt amb el de la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya, ha estat un element important en la creació del clima polític que es respira a Catalunya, de l'aïllament de l'aparell policíac i dels organismes oficials, i influeix poderosament perquè aquest clima s'estengui a tot Espanya. L'Assemblea de Catalunya i el seu programa ha esdevingut l'expressió més completa de les aspiracions generals del poble català.

Sembla, doncs, que més que seguir discutint el programa que s'ha convertit en estendard dels diversos sectors i estaments del poble català, la tasca més avinent hauria d'ésser la de divulgar-lo i explicar-lo encara més, la d'arrelar-lo encara més profundament en les masses, a tots els estaments socials, a tots els sectors professionals, a totes les comarques, a tots els pobles i llogarets de Catalunya. Tanmateix, l'heterogeneïtat política i social de l'Assemblea de Catalunya, la qual cosa és precisament la seva força, fa que lluitin al seu si les diverses positures polítiques i els interessos socials no sempre coincidents dels components. Això, que és un fet natural, obliga els elements més conscients a lluitar per mantenir-hi la visió de l'interès general i dels objectius comuns i per evitar qualsevol decantament cap a finalitats particulars. En general, la comprensió i la cohesió són gairebé totals pel que fa a tres dels quatre punts del programa: amnistia per als presos i exiliats polítics, llibertats democràtiques fonamentals i coordinació de l'acció de tots els pobles de l'Estat espanyol. El punt més discutit i sobre el qual alguns grups no se senten prou convençuts és el tercer que diu així: "Restabliment provisional de les institucions i principis configurats en l'Estatut del 1932 com a expressió concreta d'aquestes llibertats (les democràtiques) a Catalunya i com a via per arribar al ple exercici del dret d'

autodeterminació.

Els grups més amunt dits han proposat de vegades que es plantegi només el dret d'autodeterminació. Ben cert, el dret d'autodeterminació dels pobles és una reivindicació eminentment democràtica, la no aplicació de la qual en el marc d'un Estat multinacional serà sempre una demostració que en aquest Estat hi manca llibertat i hi serà a més a més un ferment de malestar i de reacció. No es pot parlar d'autèntica llibertat d'expressió, per tant de premsa i de paraula, si en un marc estatal hi ha qui se sent nacionalment oprimat i no pot reivindicar el dret d'autodeterminació del seu poble, comprès el dret de separar-se del dit marc. Una altra cosa serà la decisió del seu poble, que pot decidir una cosa o una altra, la separació o la unió amb els altres pobles en les condicions convingudes conjuntament. El dret d'autodeterminació és doncs una reivindicació general, vàlida per a tots els pobles del món. Però per això mateix és una reivindicació abstracta. Quan es tracta d'un poble o d'uns pobles concrets, s'ha de parlar, és clar, del dret d'autodeterminació, però cal afegir-hi, si de debò es vol practicar, l'esclariment concret del mètode per a la seva aplicació. I pel que fa al poble català no es tracta només de proclamar un dret, sinó essencialment de com aplicar-lo.

En l'Informe presentat en una reunió de quadres del PSUC el passat mes

de desembre, el camarada López Raimundo diu: "La supressió de l'Estatut del 1932, deixant estrictament el dret d'autodeterminació, significaria que el dia que s'instauri a Espanya el poder provisional que succeirà a la dictadura no es crearia a Catalunya cap forma de poder nacional propi i que el procés democràtic fins a l'exercici del dret d'autodeterminació hauria de transcórrer sota l'autoritat del poder central, recolzant exclusivament en els ajuntaments, diputacions o altres organismes que es puguin crear en el conjunt del territori espanyol".

Efectivament, qui ha de dirigir a Catalunya el procés democràtic i l'aplicació del dret d'autodeterminació? El poder central o un govern català d'àmplia coalició, emanació i expressió de la voluntat del poble de Catalunya, constituït provisionalment en el procés de la lluita per l'enderrocament de la dictadura? A partir de no res o d'una experiència nacional concreta, coneguda, que emplei el buit que deixarà el franquisme amb el suport del moviment de masses i de les organitzacions democràtiques?

La reivindicació de l'Estatut del 1932, no com a fi, sinó com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació parteix d'una experiència històrica relativament recent i d'una situació concreta, la legalitat de la qual va ésser destruïda per la violència feixista. En enderrocar la dictadura establerta per Primo de Rivera es va demostrar que el fet d'ha

ver constituït un govern provisional de Catalunya, al mateix temps que el govern provisional de la República, va ésser determinant perquè el poble català pogués restablir unes institucions polítiques nacionals i gaudir, junt amb les llibertats democràtiques generals, una llibertat gairebé completa en les qüestions de l'ensenyament i culturals i en certs aspectes importants de la vida econòmica. No va ésser una casualitat el fet que el poble basc no pogués estructurar institucions polítiques nacionals pròpies fins que no es va produir l'aixecament feixista i que el poble gallec no arribés a tenir-les. L'agitació d'aquells temps en torn del dret d'autodeterminació també valia per a ells, però no havien previst la manera d'aplicar-lo.

Es pot afirmar, encara que només sigui en hipòtesi, que, de no haver comptat amb el govern provisional català des del primer moment, a Catalunya hauria passat poc més o menys el que va succeir als pobles basc i gallec o potser que cap dels tres no hauria pogut donar ni el primer pas: l'elaboració i votació d'un Estatut. Es discutible si el dret d'autodeterminació va ésser aplicat de la manera més correcta i si el procediment emprat per a la instauració de la Generalitat de Catalunya va ésser el més adequat, però això va lligat amb la correlació de forces reals de l'època, amb la concepció de la força dirigent i, en certa manera, en l'aquiescència real de la majoria

del poble català. Es pot discutir i extreure'n ensenyaments, però no es pot canviar.

No estar d'acord amb el contingut de l'Estatut de 1932 seria un motiu vàlid per a demanar-ne la supressió si el programa de l'Assemblea propugnés el restabliment de la seva vigència purament i simple. Però ningú no planteja el simple retorn ni tampoc el calc - cosa que seria impossible - de tot el que es va fer en 1931 i 1932, sinó l'Estatut com a configuració d'unes institucions - Govern i Parlament catalans - i d'uns principis - drets de la nació - a partir dels quals, aplicant provisionalment les normes establertes en l'Estatut del 1932, es garanteix l'exercici del dret d'autodeterminació de la manera més democràtica possible i la més viable. Es clar que, si hom presentés una fórmula millor, més democràtica i més viable, seria segurament acceptada per la majoria del poble català i acollida per consegüent per l'Assemblea. Però les contrapropostes que es fan no tenen aquesta virtut, es limiten a proclamar el dret i a suprimir la manera d'aplicar-lo. Es una posició negativa amb ben poca força de convicció.

En el fons, l'oposició a l'Estatut del 1932 potser respon més que al fet de voler de debò el dret d'autodeterminació a una incomprensió de les característiques nacionals del poble català, a creure-les una imaginació de la burgesia i a veure

l'Estatut com a obra de la burgesia. Es cert que, concretament en el cas català, la burgesia ha estat la classe que durant el seu període ascendent ha configurat la nació catalana moderna, però també es cert que això recolzà en una realitat preexistent i es va correspondre amb un procés objectiu que, a partir d'un moment donat, la va enpènyer per un camí i no per un altre. La llengua catalana i la cultura nacional no van ésser inventades per la burgesia per bé que en els diversos períodes històrics aquesta hagi influït en llur de cadència o en llur ressorgiment. No importa la influència que la burgesia hagi tingut en la consolidació de la nació; l'existència de les nacions és un fet històric real del qual el proletariat no es pot desentendre sense faltar als seus deures de veritable internacionalisme. L'internacionalisme proletari no nega les nacions, ans al contrari lluita pels seus drets, contra tota discriminació i tota mena d'opressió d'unes nacions per unes altres, en la qual lluita basa l'evolució de totes elles cap a la societat lliure i universal de demà.

També és possible que l'oposició respongui a un criteri que l'Estatut crea dificultats suplementàries a una entesa general. Es cert que la reivindicació dels drets nacionals provoca reaccions absurdes - l'homilia d'Añooveros es ben recent - en certs sectors de la societat en què han calat la propaganda feixista de

l'Espanya una i la llarga tradició nacionalista de l'Espanya monàrquica de l'aristocràcia terratinent, però aquestes reaccions seguiran essent absurdes encara que es prescindeixi de l'Estatut. El que cal és que les reivindicacions nacionals siguin plantejades clarament i concreta i formin part de la discussió general a tot el país sobre la llibertat i la democràcia, que es discuteixi no solament l'afirmació d'un dret sinó també la manera d'aplicar-lo.

Més amunt ja hem parlat de com el fet nacional ha saltat a la palestra política del país amb gran força. La reivindicació de l'Estatut del 1932 té a més a més la virtut d'enllaçar i coordinar el plantejament de l'Assemblea i de la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya amb els que es van formulant cada dia més resoludament a Euscadi i Galícia. D'altra banda comptem amb molts amics que propugnen a tot Espanya el reconeixement dels nostros drets nacionals. El Partit Comunista d'Espanya defensa resoludament el dret d'autodeterminació i, atenent els plantejaments de l'Assemblea de Catalunya i l'orientació que prospera a Galícia i al País Basc, ha fet seva la reivindicació dels Estatuts. El Partit Socialista Obrer Espanyol, a partir del darrer Congrés, ha incorporat també als seus plantejaments la defensa dels drets nacionals. La democràcia cristiana, més ben dit, els diversos corrents d'aquest signe, uns amb més decisió, al

tres no tanta, van assimilant cada dia més les positures preconitzades pels demòcrates cristians de Catalunya, Euscadi i Galícia. Les diverses plataformes unitàries que es van constituint arreu d'Espanya i les forces que les integren acullen el plantejament de l'Estatut del 1932 sense reserves i ells mateixos se'n fan portaveus. La reacció de l'opinió pública enfront del Govern i en solidaritat amb el bisbe de Bilbao, ens dóna una certa idea de la predisposició general a reconèixer les reivindicacions nacionals lligades a les ànsies comuns de democràcia i llibertat per a tots els pobles d'Espanya.

Entrem en una fase en què la discussió política legal i il·legal s'anirà intensificant i amarrarà la vida del país. Com més concretes i més intel·ligibles siguin més contribuiràn els plantejaments a la bona orientació de la discussió. En tant com ens sentim part, per mínima que sigui de l'Assemblea de Catalunya, ens sembla que tota la seva projecció hauria de tendir a l'afirmació rotunda del programa que ha elaborat i a endinsar-lo encara més profundament en tots els medis del poble català amb la vista ben posada en la mobilització de masses que ha d'enderrocar la dictadura i en l'alternativa democràtica que l'ha de succeir.

La premsa de barri: El país real

T.P.

No podem dir que els problemes dels barris de Barcelona i altres ciutats de la província siguin totalment ignorats per la premsa institucionalitzada. Gràcies a un nucli important de periodistes de diversos diaris i revistes, les pàgines d'aquests han de recollir alguns dels problemes més acucians de la població treballadora que és la que pateix de manca d'escoles, ambulatoris, espais verds, pavimentació, clavegueres, transport urbà, vivenda, explosions de gas, esfondrament d'obres concebudes amb criteri lucratiu, etc. De tot això se'n parla i alguns periodistes n'han fet, inclús, una mena de secció "fixa" que els ha guanyat molts lectors.

Però el factor decisiu que fa que la gran premsa no pugui silenciar aquests problemes ha estat l'acció dels afectats, acció que pren un volum considerable i esdevé part coherent, raonada i serena del combat polític general per la democràcia veritable, per un règim que defensi - de fet i no de paraula - els interessos de les poblacions dels suburbis enfront de l'expansió anàrquica i voraç dels monopolis capitalistes, po-

líticament i econòmicament recolzats per l'Estat.

Una de les eines més eficients d'aquest combat és la premsa de barris mensual, quinzenal o bimensual, publicacions legals creades en el marc de les Associacions de Veïns o fins i tot allí on no n'hi ha, d'Associacions de veïns, o al marge d'aquelles que no prenen la defensa dels maltractats. És aquesta premsa la que dona la visió autèntica del país tal com és i no tal i com el presenten al NO DO o a la TVE.

La premsa de barri revela també la capacitat d'iniciativa, els dots creadors de la part més activa de les capes socials més explotades, més estafades de la societat capitalista franquista. Per altra banda, l'orientació d'aquesta premsa, la seva elaboració, els mitjans econòmics en què se sosté - inclosa la publicitat del comerç local, o sigui: petit comerç, les col·laboracions que troba fora del món obrer en matèria d'assessorament i tribuna - periodistes, arquitectes, aparelladors, tècnics, sociòlegs, capellans conciliars, mestres d'escola, professors d'Institut, artistes - tot això en el seu conjunt

i en la perspectiva demostra que l'Aliança de les forces del treball i la cultura no es un "slogan" utòpic sino una realitat que s'està configurant i que prepara, ja des d'ara, una base sòlida per l'edificació pacífica del socialisme.

Les relacions entre administració i administrats ha deixat d'ésser una rutina que rutllava a cops d'amença, d'amagatotis i confiant en la resignació dels maltractats. Aquests han buscat, i han trobat, els mitjans de fer "petar" l'anar fent administratiu, de dur els problemes al carrer, a les pàgines de periòdics propis i àdhuc a les sessions públiques de l'Ajuntament, amb pancartes i tota la pesca. No són espectacles folk lòrics sinó accions espectaculars mogudes conscientment per problemes angoixosos que ja no poden ni volen esperar. Aquests problemes començaren per ésser exposats als periòdics de barri, en butlletins fets a multico-pista o en revistes gràfiques ben editades; en una sèrie d'exposicions documentals que, com la de la Guineueta o la de Santa Coloma, són denúncies i projectes constructius, factibles, econòmics, perquè a la seva elaboració no han intervingut les mandanges entre empreses d'obres públiques i els galifardeus d'Hisenda a tots els nivells, des del govern de Madrid (sigui Carrero o sigui Arias) fins al regidor de l'Ajuntament (sigui Porcioles o Masó).

Fetes aquestes consideracions pas

sem als exemples bo i basant-nos en una col·lecció de les publicacions de barri més conegudes.

Tenim a les mans exemplars de "9 BARRIOS", una de les publicacions que més ha contribuït a demostrar que el famós "Plan Parcial" de l'Ajuntament per a resoldre els problemes dels NOU barris (Torre Baró, Vallbona, Trinitat, Verdum, Prosperitat, Roquetes, Guineueta, Canyelles i Ciutat Meridiana) és, en el millor dels casos, incoherent. Els veïns han estat alertats i perfectament informats per "9 Barrios" que, ultra el Butlletí profusament distribuït, organitzà - amb l'ajut del Col·legi Oficial d'Arquitectes - una exposició que concretava les solucions veritables i no es limitava a exposar els problemes. L'exposició fou un èxit com a mitjà d'informació, de denúncia i de sensibilització de capes socials no afectades pels problemes dels més pobres però potencialment aliades d'aquests per humanisme, i per curar-se en salut, perquè l'expansió caòtica i voraç dels monopolis engoleix i empobreix sectors no proletaris, concretament, a l'hora de crear SUPER-mercats i d'expropiar-se terrenys de propietaris humils per les construccions monumentals concebudes amb criteri capitalista.

Una exposició de les mateixes característiques fou organitzada per "GRAMA", a Santa Coloma, amb un detall suplementari força interessant. Es contractaren els serveis d'un e-

quip de tècnics de Madrid perquè fessin un "Estudio de Urbanismo, sociología y Arquitectura" de la vila de Santa Coloma de Gramenet. Els tècnics foren pagats per subscripció entre els veïns. Ultra l'exposició, "GRAMA" dedicà un número monogràfic titulat: "¿CONOCE USTED SANTA COLOMA?".

El Butlletí "El Carmelo" és més modest en presentació però no menys eficaç i combatiu. Recolzat en la revista "CAU" (del Col·legi oficial d'Aparelladors i Arquitectes tècnics) informà els veïns sobre les característiques globals de la població del barri, sobre l'estructura socio-professional, en què veiem que el 73% són obrers, dels quals un 59% treballa a la indústria. Les dades recollides, analitzades i clarament exposades per tècnics d'una mentalitat no lucrativa, fan que els veïns del Carmelo tinguin una idea més exacta del que és la seva comunitat, i puguin mesurar la seva força a l'hora de reclamar les condicions de vida quotidiana, tenint ben entès que "viure" no és unicament, menjar, dormir i pensar.

Aquesta tasca informativa es combina - i el butlletí "El Carmelo" n'és exponent - amb activitats culturals que responen al coneixement de les necessitats de la comunitat, i en l'elaboració pertinent de reivindicacions urbanístiques perfectament raonades.

Fóra molt llarg descriure tots

els temes dels nombrosos periòdics de barri existents. Mereixen un llibre. Tenim la publicació de Sants amb una escruixidora portada d'en Cesc; hi ha la de les Corts, una de les més recents perquè amb prou feines té uns mesos; hi ha "4 CANTONS" i "EL BESOS" que es destaquen per una força de captació dels problemes essencials locals dins d'un context general i, malgrat els migrants mitjans econòmics de què disposen, assoleixen una presentació atractiva i gens demagògica. Menció especial mereix la revista "CAN ORIACH", de Sabadell, portanveu d'un grup de barris d'aquella ciutat de nissaga proletària. A la redacció hi figuren escriptors de la talla de Joan Oliver ("Pere Quart"), sabadellenc de soca i arrel. Però l'admirable poeta, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, escriu a les noves fornades de sabadellencs les lluites dels seus pares i avis, el combat obrer local dins d'un context nacional. En aquest treball parla del paper que van jugar homes com el nostre company Josep Moix, també de Sabadell.

"CAN ORIACH" és una revista que, ultra exposar i defensar els interessos i les necessitats dels barris obrers de Sabadell, contribueix, per la seva qualitat, a la culturització d'un proletariat que no ha tingut, que no té accés a la cultura. Mitjançant ressenyes de llibres, d'exposicions d'art, de concerts de música i representacions teatrals "CAN ORIACH" omple un buit en la comunitat sabade

llenca i ho fa sense consideracions comercials ni de capelleta. Es un exemple digne d'estudi i d'aplicació en altres indrets de característiques semblants.

Crear i dur endavant la premsa de barri tal i com l'han concebuda les publicacions esmentades, no és gens fàcil. Els entrebancs administratius són considerables i les multes a "GRAMA" ho demostren. També existeix el perill que la gran premsa capitalista (no n'hi ha d'altra) assimili o absorbeixi les modestes publicacions de barri amb el desfici de guanyar els lectors del suburbi i, a l'ensens, malmetre un instrument de la població treballadora que fa nosa als grans capitalistes i al seu règim. Hi ha també el perill de la rutina, d'encallar-se en els problemes de sempre car aquests no es resolen pel sol fet d'exposar-los.

Cap, però, d'aquests inconvenients i perills romandrà si els que fan la premsa de barri guanyen i conserven el recolzament de la població local; mentre el lligam entre premsa i necessitats materials i culturals sigui actiu. Això exigeix la crítica dels lectors i no solament l'ajut; la renovació dels col.laboradors; la busca d'això que "EL BESOS" diu: "el pulso de la població". D'aquesta manera, la premsa de barri esdevé, ultra mirall d'una situació, alçaprem per extreure i mobilitzar la força de milions d'afectats per les lladregades, les mandangues, les porcades d'una Administració (llegiu règim) que es caracteritza per la seva immoralitat i un menyspreu absolut per les necessitats de la població treballadora.

Caldria parlar també del paper de les "Associacions de Veïns" però aquest es tema que preparem per un altre número.

T.P.

El col·lapse urbà

Àngel Serra

A finals de juny va aparèixer a "La Vanguardia" una pessimista nota editorial en què hom clamava per l'elaboració d'un pla destinat a ordenar tota l'àrea metropolitana de Barcelona. Hi vam poder llegir que feia ja dos anys que anaven demanant el mateix i que encara no s'havia fet absolutament res. S'hi exposava la dramàtica situació que hom havia arribat a la vora mateixa del col·lapse.

Si recordem una mica la història, arribem als temps de la República; els seus dirigents, preveient el futur amb una àmplia perspectiva, intuïnt la gran Barcelona i el moment històric que s'estava vivint, es van posar a estudiar amb les Comissions corresponents i el personal necessari i competent, la planificació urbana i social de Barcelona i comarques d'influència.

L'any passat, ens van ser recordats en una exposició els treballs i els projectes duts a terme aleshores. A l'edifici del Col·legi d'Arquitectes, hi va haver l'exposició durant uns quants dies de les expe-

riències, els plans i els projectes, gairebé tots en estat embrionari en no haver-se pogut dur a terme a causa de la victòria del franquisme.

Seguint la mateixa sort d'altres treballs científics elaborats durant la República, van ser anatematitzats per la dictadura, però no va ser elaborat cap pla o contraplà que els pogués substituir, amb la qual cosa es va cometre un flagrant cas de negligència i de negació històrica. Aquesta incúria del règim és l'arrencada d'aquest laberint urbanístic que patim a Barcelona i a les ciutats i comarques d'influències, denominat avui àrea metropolitana.

A les lleis vigents ha quedat escrit que, per a poder construir, els terrenys hauran d'estar urbanitzats. Per a complir aquests requisits, els esmentats terrenys han de ser parcel·lats, amb terrenys i carrers esplanats, amb els rasants delimitats amb vorades col·locades; la xarxa general de clavegueres completament construïda, aigua i llum a les voreres de les esmentades parcel·les. En tota urbanització caldrà deixar par-

cel·les o espais que passaran a ser de propietat pública per a la construcció d'escola, zona esportivo-cultural, espais verds, mercat, església, instal·lacions sanitàries, etc. La seva dimensió quedarà superada al tipus d'àrea urbanitzada i a les seves necessitats socials.

En la dècada del 50 al 60, va començar un trasvàs natural i artificial de població rural i agrícola per a cobrir la demanda de ma d'obra a la indústria i als serveis: això va crear un escandalós dèficit d'habitacles que va agreujar el que ja hi havia. Aquesta emigració massiva vivia amuntegada en pisos rellogats i en barraques que proliferaven per tot. Aquesta massa ingent exercia una forta pressió demanant habitacles que no existien i, en el cas que n'hi hagués algun, quedava fora de l'abast dels sous obrers. Només quedava un recurs, construir, i per a construir calia que hi hagués uns terrenys que no existien als cascots antics de les ciutats i dels pobles.

Només els quedava una solució. S'havien d'expandir.

Totes les ciutats i pobles es van trobar sense cap pla urbà que servís de nord i de guia, però tampoc no van fer res per tal d'elaborar-lo i improvisar-lo. Hi havia en joc massa interessos privats i el pla podia lesionar o girar-se en contra dels mateixos que el sol·licitaven. Analitzant els qui componen qualsevol

Ajuntament, no és gens estrany de comprendre que actuessin d'aquesta manera. Des de l'Alcalde fins al darrer Regidor, passant pels càrrecs burocràtics, han accedit al càrrec, no per vocació de servei públic, sinó només per tal de servir-se'n, per defensar i incrementar llurs interessos privats i espoliar dintre del possible els béns públics.

Per a les necessitats d'una ciutat moderna, els cascots antics s'havien de tornar a modelar. Eren i són necessàries expropiacions que no s'han dut a terme; si se n'ha fet alguna, gairebé sempre ha estat en interès privat, mai per a un bé públic.

Amb la complicitat de les autoritats a tots els nivells, van començar a proliferar les urbanitzacions com van voler. Per a ésser aprovades n'hi havia prou i n'hi continua havent prou amb tenir influències a l'Ajuntament o amb estar-hi introduït. Es va començar a vendre i se segueix venent terrenys sense urbanitzar, es van donar i se segueixen donant permisos per a construir, passant olímpicament per damunt de totes les lleis vigents sobre urbanització i edificació, ja que prevalia per damunt de tot l'interès privat sobre el públic. Per tal de fer-nos una idea, ha aparegut a la premsa diària l'escandalós assumpte de les urbanitzacions que proliferen per tot Catalunya. Més d'un 90 % són fraudulentos quan no són, mal-

grat llurs títols ostentosos, clandestines: les parcel·les d'aquestes darreres es venen amb un simple document privat.

Per a fer-nos una idea, esmentarem que fins fa quatre o cinc anys no era obligatori que els Ajuntaments tinguessin arquitecte i aparellador a fi i efecte d'assessorar i de qualificar si les urbanitzacions i les construccions reunien òptimes condicions de seguretat i d'higiene i s'ajustaven a les normes actuals en matèria de construcció. Si algun Ajuntament en tenia, i ara que en té, comptaven i compten ben poc en la tasca executiva, ballaven i ballen al so dels interessos privats.

S'ha construït i es construeix als indrets més inversemblants, tant si són aptes com si no ho són per a edificar. N'hi ha prou amb recordar la tragèdia en vides humanes, arran de les inundacions de l'any 62. Aquesta massacre humana va ser possible per haver edificat en indrets no aptes per a això.

Es construeix en els indrets més inversemblants, seguint els golerons dels terrenys sense el mínim replanteig, les edificacions escales muntanyes, s'edifica als seus vessants, als tàlvegs i als torrents, amb un crucigrama de carrers raquífics i tortuosos. L'usura, la rapinya, el desmesurat afany de lucre, l'autèntica cara del capitalisme ha aparegut amb totes les seves facetes en

l'especulació del sòl. El preu del pam quadrat puja com l'escuma. Aquest preu escala fins a xifres demencials, i en la modalitat de la venda de pisos, aquests estan a la venda per damunt del triple de llur valor real en terrenys sense urbanitzar. Per tal de poder-nos en fer una idea, vegem el cas de Santa Coloma de Gramenet on, segons la revista Grama, en un recent estudi, s'estima el dèficit d'urbanització en 4 o 5.000 milions de pessetes. Les despeses per a subsanar aquesta deficiència recauran sobre els habitants de Santa Coloma: és l'etiqueta de l'especulació. Els espais verds de Santa Coloma s'estimen en 0,26 m² per habitant; com a necessitats mínimes es preveu, en canvi, de 4 a 6 m² per habitant. En cap de les ciutats dels voltants de Barcelona no hi ha places ni parcs públics, no hi ha zones esportivo-culturals, si hi ha alguna d'aquestes zones, és de pagament. Totes les ciutats dels voltants de Barcelona tenen insuficiències de mercats, en cap no s'hi ha construït hospitals i, només gràcies a la pressió popular, s'hi comença a construir ara algun ambulatori de la seguretat social. Hi ha manca d'escoles: només llegint la premsa, ens donem de les xifres astronòmiques de nens sense escolaritzar, i molts dels que ho estan, van a les acadèmies privades. Aquestes acadèmies, a part de fer pagar molt, són simples magatzems de nens.

Podríem continuar amb centenes de denúncies de les expoliacions i barbaritats que s'han comès i es continuen cometent en tots els nivells de l'urbanisme.

Tot plegat es pot diferenciar en tres etapes: la primera, durant la República, en què es va començar a elaborar un pla urbanístic en el qual es tenia en consideració els temps en què es vivia a fi i efecte de cobrir les necessitats i que no fos un obstacle de cara a les necessitats i al desenvolupament d'una ciutat moderna. Es buscava una mancomunitat en tots els serveis pública i en les necessitats socials. Una harmonia en la seva elaboració, tant en la seva part arquitectònica com en el replanteig de les seves avingudes, places i carrers i, el més important, a través d'una discussió oberta a totes les opinions, democràtica.

La segona etapa, després de la victòria franquista, és una marxa enrera en el rellotge de la història: arribem a una etapa sense ordre ni concert, amb esperit retrògrade, ruralitzant, de via estreta, com ho proven els conjunts de cases barates d'una planta que avui podem "admirar" per Barcelona. Quan va ser necessària l'expansió, en no tenir cap pla elaborat, es va començar a construir sense cap mena de planificació a cap escala, ni tan sols de barri. Predominava l'interès del

propietari dels terrenys i, en la majoria dels casos, la política del fet consumat. Tota aquesta seqüela d'ineptituds ha donat com a resultat aquest gran suburbi que és avui en dia tota l'àrea metropolitana de Barcelona.

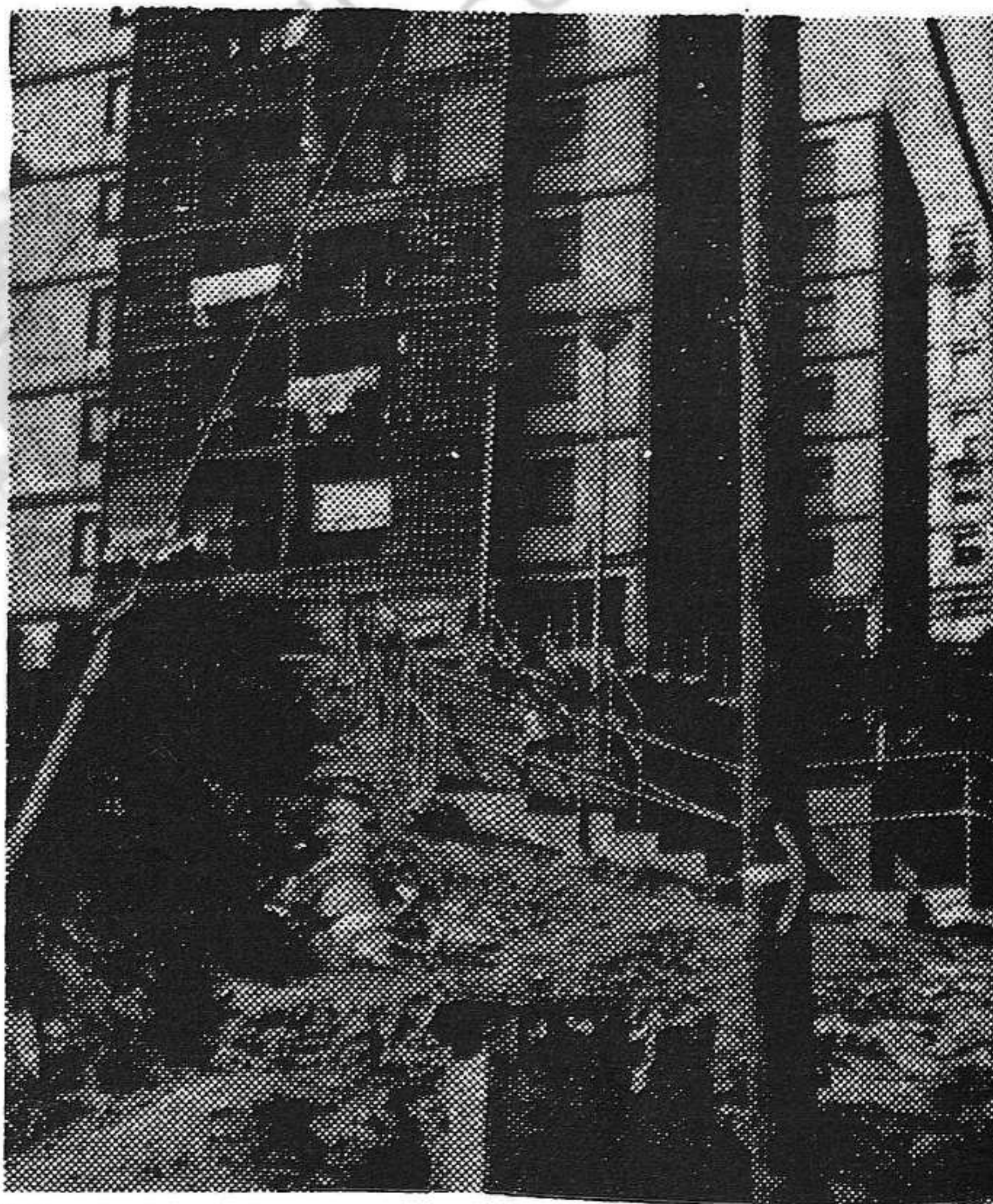
A tot arreu hi ha col.lapses, la infraestructura que és avui tota l'àrea en tots els nivells ens fa subcampeons del món en densitat per hectàrea després de Calcuta. En un altre terreny, veiem l'autovia de Castelldefels, que és la de més densitat de tràfic d'Espanya i una de les primeres d'Europa; la Diagonal, que és l'avinguda europea de més trànsit, etc. etc. El problema urbà ateny magnituds de catàstrofe i és insoluble. Un exemple, entre molts, està en la dificultat de trobar solars a Barcelona, a l'Hospitalet, etc., per a escoles - que necessiten de 25.000 a 30.000 metres quadrats - a preus assequibles.

La majoria de ciutats i poblacions més importants tenen actualment el seu Pla urbanístic parcial, elaborat entre bastidors, d'amagat del poble. Es una forma més "moderna" d'expoliació, en què els privilegiats figuren sempre entre els rectors o executius dels Plans.

L'élite ocupa els llocs de privilegi en els grans Plans d'urbanització: el senyor Masó, en ser nomenat alcalde de Barcelona, era president de Túnels del Tibidabo i del Pla d'

ordenació urbana de l'altre costat de Collserola; el senyor Samaranch, en acudir a la presidència de la Diputació, va dimitir del Pla urbanístic del Maresme; el president del Pla de la Ribera de Barcelona és el senyor Ribera Rovira, president del col·legi d'empresaris; etc. Situats en aquests llocs clau, és fàcil deduir els tripijocs que es poden fer: només cal llegir els diaris per veure com tal Pla o tal altre ha estat modificat sense permís o bé com aquest o aquell edifici s'ha construït sense seguir les directrius del Pla.

Resumint, totes les zones afectades per qualsevol urbanització han tingut la mateixa sort. Han ballat al so de l'especulació, de les influències, han tingut una carència total de rigor científic. Les ciutats han quedat expoliades i òrfenes de tot allò que les podria fer habitables. Ha prevalgut i prevaleix l'interès privat sobre el públic. S'ha creat un terrible dèficit, tant econòmic com social. Caldrà que transcorrin unes quantes generacions per tal que aquest dèficit quedi cobert.

Un home conflictiu: Lluís Mª Xirinacs

Ramon Roig

Lluís M. Xirinacs, un religiós català de 42 anys, autor de Secularització i cristianisme i altres obres, algunes de les quals inèdites, sofreix presó per motius polítics. És un de tants ciutadans espanyols que han sofert i sofreixen persecució pel fet d'exercir uns drets inalienables, conculcats per la dictadura franquista. Però el cas de Xirinacs té unes dimensions que el particularitzen.

En primer lloc, per la condició d'eclesiàstic de l'empresonat. L'Església oficial està directament o indirectament vinculada a les estructures de poder i alguns dels seus representants no semblen decidits a fer-se perdonar el "pecat original" d'haver-se posat al costat dels feixistes l'any 36. No pretenc de minimitzar l'evolució d'un sector cada vegada més important de l'Església espanyola, ni les actituds coratjoses demostrades per alguns bisbes (per exemple, la del cardenal Jubany o la del bisbe de Girona arran de la detenció dels 113 i, sobretot, la més dura de mons. Añoveros reivindicant els drets del poble basc), però és cert, també, que ben sovint "l'Església calla i vota 'sí': això és fer política" (Xirinacs).

En segon lloc, l'opció de Xirinacs és la d'un refús total de la "legalitat" franquista. No pretén, és clar, de ser escoltat pel govern, sinó sacsejar la consciència dels qui, amb la seva actitud passiva, són encara un suport important del règim. No pretén ni tan sols de ser imitat en les formes concretes que pren el seu refús o les seves accions de no-cooperació. Ell només espera que serveixin d'incentiu per trobar accions populars de no-cooperació i per promoure una campanya de desobediència civil.

Al moment d'iniciar la seva quarta vaga de la fam (primer de desembre de 1973), que va prolongar-se 42 dies, Xirinacs basava la seva decisió en els termes següents:

"No puc acceptar que no siguin reconeguts els drets a la llibertat d'expressió, de reunió i d'associació. Lluito, identificat amb els principis de l'Assemblea de Catalunya, perquè puguem recuperar les llibertats nacionals, polítiques i sindicals de què som privats.

"Actualment hi ha una llarga llista de persones empresonades perquè han defensat i han tractat d'exercir aquests drets. Amb la vaga de la fam em solidaritzo amb les campanyes en curs, endegades per a aconseguir l'alliberament d'aquests presos, entre els quals em compto. Veig que he de refusar un sistema que refusa els drets més elementals.

"No accepto la meva detenció ni la de cap dels 113 que per igual causa som a la presó. Abans de la nostra llibertat no pararé la vaga."

Recordem que les vagues de la fam anteriors també tingueren aquesta tònica de protesta civil. En la primera, pel juliol de 1969, que va durar set dies, demanava amb altres companys, la separació de l'Església i l'Estat. En la segona, iniciada la nit de Nadal de 1970 (de vint-i-un dies) manifestà la seva solidaritat amb els 300 intel·lectuals que s'havien reunit a Montserrat. En la tercera, començada el primer de desembre de 1972 no ingereix ni aigua i això el posa en perill de mort: Xirinacs era conseqüent amb el compromís adquirit davant una concentració a la parròquia de Sant Miquel del Port, a la Barceloneta, el 26 d'abril de 1972, on va manifestar les seves intencions per al cas que el detinguessin:

"- no defensar-se en el judici;

"- exigir que, si el jutgen, ho facin en català, a Catalunya, uns jutges no lligats amb el règim;

"- retornar el document "nacional" d'identitat, trencant així uns lligams absurds en espera de millors temps;

"- prosseguir, a la presó, la vaga de no cooperació i desobediència fins que el treguin al carrer o fins on calgui."

Amb la seva fermesa admirable Xirinacs ha donat un testimoniatge que no pot pas deixar indiferent cap antifeixista, cap demòcrata sincer. Xirinacs és un lluitador que ha sabut sacrificar les comoditats personals per denunciar l'opressió. Aquest gest ha desvetllat una àmplia solidaritat que ens obliga a accions concretes de protesta, de boicot, de denúncia, per l'ammistia i contra la repressió. I aquest ressò ha de ser acollit sobretot per aquells qui, com Xirinacs, exclamen: "la Catalunya que volem tots és socialista!".

Ramon Roig

Després de ser escrit aquest article hem sabut que en Lluís Maria Xirinacs ha rebut el premi "Memorial Joan XXIII" de la institució catòlica internacional PAX CHRISTI. Ens congratulem d'aquest homenatge merescut.

VIETNAM.

Primera línia de la lluita antiimperialista mundial

Gregori López Raimundo

Escric aquestes ratlles tres mesos després de tornar de Vietnam, que vaig tenir la fortuna de visitar entre el 9 i el 16 de gener últim, com a membre d'una delegació del C.C. del PCE, de la qual també formava part Mauricio Pérez i Manuel Azcàrate i que presidia Santiago Carrillo.

Poc després de la meua tornada vaig publicar a "Treball" un breu relat de l'itinerari seguit i de les meves impressions, que vaig prometre d'ampliar des de NOUS HORITZONS. M'estalviaré, doncs, dels detalls del nostre recorregut, ja explicats a "Treball", per intentar donar una visió global -forçosament esquemàtica per raons d'espai- de la situació i la significació actuals de la lluita del poble vietnamès.

Vietnam és situat a la part oriental de la península d'Indo-xina, integrada a més per Laos i Cambodja, enclavament principal del Sud-est asiàtic. El territori de Vietnam, de 334.000 quilòmetres quadrats, és cobert de muntanyes en les seves quatre cinquenes parts. És ric en hulla i apatita i molt favorable per a l'agricultura a les valls i a les planes gràcies al seu clima tropical i als seus rius cabalosos. Actualment Vietnam té una població de 30 milions d'habitants, distribuïts en dues parts gairebé iguals al Nord i al Sud del paral·lel 17.

A començaments de l'Era cristiana el territori vietnamès va caure sota la dominació de les dinasties feudals xineses, la qual es prolongà durant més de vuit-cents anys.

Al segle XI Vietnam es convertí en un Estat feudal independent, però encara sofrí noves invasions de xinesos i mongols als segles posteriors.

Vietnam és poblat per més de seixanta nacionalitats. Els viet, que viuen a les planes i a les costes, constitueixen el 88% de la població; el 12 % restant habita a les muntanyes i als altiplans. La llengua vietnamesa és parlada a tot el país, i hi ha entre tota la població una profunda unitat forjada en la seva llarga lluita comuna contra els invasors estrangers i contra els senyors feudals propis.

La dominació francesa, iniciada el 1858 i coronada el 1884, es mantingué fins a la II Guerra Mundial, durant la qual els japonesos van envair la península d'Indo-Xina i hi establiren el seu propi domini. La resistència contra la ferotge ocupació colonial francesa va conèixer nombrosos alçaments i insurreccions, especialment a partir de la primeria del segle XX.

Després de la Revolució Socialista d'Octubre a Rússia, el qui esdevindria el president Ho Chi Minh va iniciar des de França la introducció a Vietnam de les idees del socialisme revolucionari. Cap als anys 20 van néixer diverses organitzacions revolucionàries i pel febrer de 1930, a iniciativa de Ho Chi Minh i sota els auspicis de la I.C. tres d'aquestes organitzacions s'unificaren i crearen el Partit Comunista Vietnamès, que després va prendre el nom de Partit Comunista d'Indo-xina. La direcció del moviment revolucionari passa aleshores a mans de la classe obrera i coneix un moment culminant amb la fundació dels soviets de Nghe An i An Tinh, pel setembre de 1930, reprimits salvatgement pels ocupants francesos.

El triomf del Front Popular a França i a Espanya el 1936 va influir favorablement en el desenvolupament de la lluita obrera i popular a Vietnam, la qual s'ampliaria amb l'inici de la II Guerra Mundial, sobretot després de la rendició de França i de l'entrada de les tropes nipones a Indo-xina.

L'any 1941, Ho Chi Minh torna al país per prendre directament a les seves mans la direcció del moviment revolucionari. L'Assemblea de representants del poble reunida els dies 16 i 17 d'agost de 1945 -l'endemà de la rendició dels japonesos- decreta la insurrecció general. El 2 de

setembre Ho Chi Minh llegeix a Hanoi la Declaració d'Independència i proclama el naixement de la República Democràtica del Vietnam.

Amb el pretext de desarmar els japonesos les tropes de Chiang Kai-shek entren pel nord del país i els anglesos desembarquen al sud, que ocupen fins al paral·lel 16. Darrera seu arriba un cos expedicionari francès amb el propòsit de restablir la dominació colonial. Per ordre dels imperialistes ianquis, les tropes de Chiang Kai-shek signen un tractat el 28 de febrer de 1946 pel qual deixen que les tropes franceses les substitueixin en la dominació de la zona nord.

El 14 de setembre de 1946 Ho Chi Minh signa amb el Govern francès els acords de pau de Fontainebleau. Però la conducta de les tropes franceses, decidides a restablir el seu domini a tot el país, porten a Ho Chi Minh a llançar el 20 de desembre de 1946 la "Crida a la resistència nacional", que senyala el començament d'una guerra que acabaria el 7 de maig de 1954 amb la capitulació francesa a Dien Bien Phu -després de la detenció o rendició de 112.000 homes- i amb la signatura dels acords de Ginebra del 20 de juliol següent.

La conferència de Ginebra de 1954 acordà restablir la pau a Indo-xina sobre la base del respecte a la independència, la sobirania, la unitat i la integritat territorials de Vietnam, Laos i Cambodja. A Vietnam, el paral·lel 17 va ser pres com a línia de demarcació militar provisional, per tal que es reagrupessin a una i altra banda els exèrcits contendents.

Els acords de Ginebra establien que abans de dos anys havien de celebrar-se eleccions lliures i es procediria a la reunificació pacífica del país. Però els nord-americans que ajudaven els francesos, en van prendre el relleu al sud i hi establiren una administració titella que desencadenà la repressió més inhumana contra els seus adversaris.

La lluita heroica del poble del sud va portar els ianquis a desemmascarar-se, a sotmetre a cruels bombardeigs les ciutats de Vietnam del Nord i a enviar a Vietnam del Sud un exèrcit expedicionari que arribà a passar de mig milió d'homes. En aquest moment els USA es proposaven no sols sotmetre el poble vietnamès, sinó sobretot fer de Vietnam una base militar al servei de la seva estratègia

global d'encerclament i d'eventual atac contra Xina i la URSS. La resistència vietnamesa va desbaratar el pla dels imperialistes ianquis, els quals, després de sofrir nombroses derrotes, hagueren d'acceptar la negociació i signar els acords de París de gener de 1973, no sols amb el Govern de Vietnam del Nord, sinó també amb els representants del Front Nacional d'Alliberament de Vietnam del Sud.

Els acords de París --en els quals USA es comprometé a retirar les seves tropes, a respectar la independència i la sobirania de Vietnam i a no immiscir-se en els seus assumptes interns-- foren la derrota de l'estratègia global nord-americana; significaren el reconeixement pels imperialistes ianquis de la seva incapacitat per encerclar i destruir el món socialista; representaren el fracàs dels designis nord-americans d'erigir-se en el gendarme dels règims feixistes i reaccionaris a escala mundial; suposaren un grandió triomf de les forces amants de la pau, del combat per la independència nacional, per la llibertat i pel socialisme arreu del món.

El nostre viatge a Vietnam, al cap d'un any d'haver-se signat la pau de París, ens permeté de comprovar que USA i els seus titelles de Saigon no han complert ni compleixen els compromisos adquirits, que acceptaren sota el pes de les derrotes militars i de la pressió de l'opinió pública mundial.

Els dirigents nord-americans van retardar tot quant pogueren la retirada de les seves tropes; a Vietnam van deixar-hi més de vint mil "consellers militars" i hi introduïren, després de gener de 1973, grosses quantitats de material de guerra. Per instigació ianqui, els seus servidors de Saigon no compleixen la cessació d'hostilitats; ataquen brutalment les zones alliberades; ajornen l'alliberament de presoners; reprimeixen tota oposició a la zona sota el seu control i es neguen a reconèixer l'existència de la "tercera força", tal com s'estableix al tractat de París; dificulten o sabotegen la tasca del Comitè Militar Mixt bipartit de Saigon i de la Conferència consultiva bipartita de París, de la qual recentment es retiraren; tracten, en definitiva, de liquidar les zones alliberades, consolidar el seu poder a tot el sud i perpetuar la divisió del país.

Malgrat això, els dirigents vietnamesos continuen considerant com un gran triomf els acords de París i reclamen la solidaritat mundial per obligar els ianquis i el seu servidor Thieu a complir-los totalment. Els acords de París reconeixen la fi de la dominació colonial sobre el Vietnam que ha durat cent quinze anys. Dos terços del territori de Vietnam del Sud, contenint aproximadament la meitat dels seus habitants, es troben ara sota el control del Govern Revolucionari Provisional de Vietnam del Sud, tenen formes d'administració popular i les seves pròpies forces armades, les quals mantenen un encerclament constant sobre les ciutats controlades per Saigon. I en aquestes, gran part de la població simpatitza i col·labora amb el moviment alliberador dirigit pel GRPVS. Després de la pau de París, nombrosos governs han reconegut el GRPVS, que estigué representat en la recent conferència d'Alger de països no-alineats i que manté relacions diplomàtiques amb trenta-vuit Estats.

Els acords de París van acabar amb els bombardeigs americans en el territori de la República Democràtica de Vietnam, la població de la qual ara pot dedicar-se a restaurar les immenses destruccions sofertes i a desenvolupar l'economia del país. Els nord-americans van llançar sobre Vietnam del Nord set milions de tones de bombes (tres vegades més que el total de les llançades durant la II Guerra Mundial) amb el propòsit de liquidar-ne la població, ja que el règim socialista establert a la RDV constitueix l'estímul principal per a les poblacions del sud en la lluita contra els ocupants ianquis i els seus vassalls de Saigon, per la reunificació del territori i per la independència de la pàtria.

Malgrat que a Vietnam del Nord els bombardeigs ianquis no hi deixaren pràcticament pedra sobre pedra, la RDV ja està aconseguint que al país no hi hagi cap famolenc ni cap infant sense escola, objectius centrals del Partit dels Treballadors de Vietnam i del govern de la RDV en aquesta etapa. Els mercats disposen de productes alimentaris essencials, que són venuts a preus assequibles per a tota la població. Quatre milions dos-cents mil alumnes estudien a les escoles de la RDV, tot i que la manca d'edificis escolars els obligui a organitzar torns en una bona part d'elles. Si els bombardeigs no reprenen, la RDV assolirà a finals d'any les xifres de producció de 1964, data

en què USA inicià els atacs massius contra Vietnam del Nord.

L'evolució de la lluita a Laos i Cambodja, que es troben gairebé alliberats del tot, fa així mateix que la situació arreu d'Indo-xina sigui, després de la signatura dels acords de París, més favorable que en cap altre moment anterior per a les forces antiimperialistes.

Però cada dia que la pau vertadera s'endarrereix suposa unes sofrències inenarrables per al poble vietnamès. Es calcula dels acords de París ençà han mort al Vietnam del Sud més de cent mil vietnamesos. La vida a les zones dominades per Thieu és un infern. L'atur, la corrupció, el caos econòmic i la fam senyoregen les ciutats. La piastre saigonesa ha estat devaluada vint-i-cinc vegades en menys de dos anys. Només amb el terror aconseguix Thieu retenir les poblacions sota la seva fèrula, i cada dia centenars de vietnamesos es passen a les zones alliberades.

Al poble vietnamès li cal avui com ahir l'ajut no sols dels països socialistes, sinó de les masses populars d'arreu del món. La primera línia de la lluita mundial contra l'imperialisme continua passant per Vietnam.

El 22 de març de 1974 el GPRVS ha denunciat solemnement la violació constant dels acords de París per part d'USA i del govern de Thieu i ha publicat un programa de sis punts per arribar a l'establiment efectiu de la pau:

- 1) Aplicació efectiva de la detenció del foc i publicació immediata d'una crida conjunta per assolir aquest objectiu i compromís de facilitar la tasca de la Comissió Internacional de Control.
- 2) Alliberament de tots els detinguts --ja que el govern de Saigon manté encara empresonats en terribles condicions 200.000 civils i 1.500 militars--, la qual cosa caldria que es realitzés abans del 30 de juny del 1974.
- 3) Respects a les llibertats democràtiques ofegades per l'administració saigonesa i desmantellament dels camps de concentració, amb vista a la formació del Consell Nacional de Reconciliació i Concòrdia i a la celebració d'eleccions generals.
- 4) Formació del Consell de Concòrdia dels tres components iguals dins dels tres mesos següents a la detenció del foc; és a dir, com a molt tard, a fi de

setembre de 1974.

- 5) Les eleccions generals haurien de celebrar-se a tot estirar un any després de la formació del Consell, és a dir, a fi del 1975.
- 6) Les dues parts reduiran els efectius de llurs forces armades i els Estats Units cessaran tota ingerència al Vietnam.

Els pobles d'Espanya, malgrat les dures condicions de la seva lluita contra la dictadura franquista, tenen el deure de contribuir en la mesura de les seves forces perquè aquest programa es compleixi. Vietnam ha lluitat i lluita per tots. Ajudar Vietnam a aconseguir la pau i a consolidar la seva independència és, doncs, tasca de tots els revolucionaris, de tots els antiimperialistes, de tots els amants de la pau i de la independència dels pobles. I per als comunistes és la primera tasca internacionalista.

El PSUC i el PCE van afirmar en els respectius III i VIII congressos que l'actitud envers el Vietnam és la pedra de toc de l'internacionalisme.

Va ser un motiu d'íntim goig per a mi i per als meus companys de delegació comprovar l'alta estima que tenen els comunistes vietnamesos pels comunistes dels pobles d'Espanya. El Partit dels Treballadors de Vietnam ha marcat públicament consideració envers el PCE convidant-lo, després dels acords de París, a enviar una delegació a Vietnam abans que cap altre partit del món capitalista.

La delegació designada pel PTV per discutir amb la nostra era encapçalada pel primer secretari, el company Le Duan, i en formaven part altres dirigents principals del partit com Le Duc Tho, Xuan Thuy, etc., els quals ens van cobrir d'atencions. Le Duan ens va dir durant les discussions bilaterals que han seguit i segueixen amb atenció l'activitat dels comunistes espanyols des de l'època de la guerra d'Espanya, que admiren l'abnegada lluita clandestina i la justa política nacional i internacional del nostre partit, realitat que vam poder comprovar en les converses amb els dirigents locals amb qui vam parlar, en la premsa i en les publicacions del PTV.

Els comunistes vietnamesos aprecien molt els plantejaments polítics del nostre partit en relació amb la seva lluita, la presència contínua del Vietnam en els nostres documents i publicacions i les accions solidàries porta-

des a terme a Madrid, a Barcelona i en altres indrets, ja que s'adonen de les condicions en què es desenrotlla el nostre combat contra la dictadura franquista.

D'altra banda, hi ha entre els nostres partits coincidència molt gran en apreciar els principals problemes de la situació internacional, de la lluita mundial contra l'imperialisme i de la unitat del moviment comunista. Els dirigents vietnamesos comparteixen la nostra preocupació contra les tendències a entendre la coexistència pacífica com l'acceptació del statu quo, tendència que s'expressa concretament en els esforços dels Estats Units perquè s'accepti la divisió del Vietnam i el règim de Saigon com a "realitats" permanents. Entenen que la coexistència no ha d'impedir, sino facilitar la seva lluita per la reunificació i la independència del Vietnam. S'inquieta quan veuen que Xina i la URSS tenen amb els Estats Units millors relacions que entre elles i, com nosaltres, són del parer que una nova Conferència mundial de partits comunistes només serà oportuna quan pugui ajudar a disminuir els enfrontaments actuals i a millorar les relacions entre tots els partits. Pensen, en definitiva, que el testament de Ho Chi Minh té plena vigència com a guia per cercar "la unitat dels partits germans, sobre la base del marxisme-leninisme i l'internacionalisme proletari, d'acord amb la lògica i la raó".

La relació amb els dirigents i militants del PTV, així com amb els treballadors sense partit amb qui vam tenir ocasió de parlar, van ser per a nosaltres una autèntica festa. La seva fermesa senzilla, la seva preparació, la seva modèstia, la fraternitat en les seves relacions, ens van fer sentir un profund i legítim orgull de ser els seus companys, de participar amb ells --malgrat la distància que separa els nostres dos països-- en el gran combat mundial contra l'imperialisme, per la pau i la independència dels pobles, per la llibertat i pel socialisme.

Gregori López Raimundo
Abril de 1974.

La conferència de Partits Comunistes de l'Europa capitalista

Ernest Martí

La importància de la celebració de la recent conferència de partits comunistes de l'Europa capitalista els 26, 27 i 28 de gener a Brussel·les no ha escapat a cap observador polític.

No és aquesta la primera reunió de partits comunistes d'aquesta zona geogràfica. Sense anar més lluny, se n'havia celebrat una altra fa pocs anys a Londres. La seva peculiaritat és de produir-se en uns moments d'intensificació de la crisi monetària i energètica, després d'uns anys decisius de recrudescència de la lluita obrera als països de l'Europa occidental. Els propis partits han volgut donar-li una dimensió adequada al moment fent-ne una conferència al més alt nivell.

El fet que s'hagin reunit partits només de països capitalistes fa que aquesta conferència sigui qualitativament diversa, per exemple, a la de Karlovy Vary de 1967, a la qual assistien també els dels països socialistes europeus.

"MODEL" I "MODELS" DE SOCIALISME

Els països capitalistes europeus tenen unes condicions político-socials molt peculiars. Són països al-

tament industrialitzats, amb una productivitat del treball social molt alta, amb institucions socials i polítiques sovint de sòlides arrels democràtiques, amb un nivell d'educació mig considerable. Són països on el domini de la burgesia s'ha consolidat en llargs períodes històrics gràcies a un teixit espès d'institucions de divers caràcter que permet de garantir un ampli consens entre la població.

La classe obrera i els treballadors d'aquests països, fortament organitzats sindicalment i políticament, han estat un factor essencial en la conquesta i desenrotllament de les institucions democràtiques i en l'eixamplament dels drets socials dels treballadors.

El capitalisme monopolista d'Estat s'ha desenvolupat vigorosament en aquesta zona del món, que constitueix un dels nuclis més importants de nacions imperialistes. La prosperitat aconseguida en aquests països s'ha basat en gran part en l'expoliació dels subdesenvolupats.

Però aquesta expansió capitalista s'ha produït dintre dels límits imposats per les conquestes socials i polítiques democràtiques arrencades

per les masses en un procés de llarga duració. Tenir en compte aquestes particularitats històriques del desenrotllament capitalista d'aquesta regió del món és indispensable per comprendre quina és la seva dinàmica i quines són les vies per les quals hi pot avançar i triomfar el socialisme. (El quadre europeu no seria complet si oblidés els casos també europeus, per bé que perifèrics, de Grècia, Portugal i Espanya, que no han arribat a assolir mai, en l'època contemporània, un grau de maduració econòmica, política i civil comparable al dels restants països; o el cas escandalós de colonialisme brutal de l'Ulster.)

L'existència de les esmentades peculiaritats fa que la qüestió del "model" (o "models") de socialisme hi tingui una gran força. Les formes que el socialisme, en la seva actual fase de transició, ha assolit als diferents països on ha triomfat depenen molt estretament de les condicions econòmiques, polítiques i culturals imperants als diversos llocs. Aquestes formes - siguin les soviètiques, les xineses o altres -, aïllades del seu substrat històric, no responen en general a les necessitats dels països europeus desenrotllats perquè van aparèixer com a respostes a problemes completament diferents. Per això tenen avui poca capacitat d'atracció sobre les masses dels països europeus. Aquest és un dels motius que fan difícil la lluita del comunisme en aquesta regió,

(on, de tota manera, hi ha partits tan influents entre les masses com els d'Itàlia, França, Finlàndia i Islàndia, sense comptar els clandestins) i que plantegen la necessitat d'elaborar una forma (o "model") de socialisme diferent. Diferent no en les seves lleis generals, però sí en les seves concrecions particulars. Un socialisme que doni respostes atractives i creïbles als problemes reals dels pobles i que articuli adequadament les conquestes socials i polítiques ja assolides pels treballadors en una estratègia revolucionària.

La Declaració de la Conferència conté elements d'aquestes respostes i, en definitiva, d'aquest model, per bé que s'hi nota una solució de compromís en una polèmica no resolta. La diferenciació d'un socialisme europeu va lligada a una altra polèmica tampoc resolta: la polèmica entorn de l'autocrítica del moviment comunista. El comunisme no pot avançar si no és a través de la pròpia autocrítica (com a moviment que lluita per un domini conscient de la humanitat sobre les seves condicions socials de vida). Cada revolució aprèn dels èxits i dels fracassos anteriors. Però hi ha encara en la història del moviment comunista molts comptes que no estan saldats, i entre els partits reunits a Brussel·les hi ha encara moltes diferències sobre com abordar la qüestió

UNA SITUACIÓ NOVA

L'atenció suscitada per la confe-

rència era motivada també pel moment especialment agut de crisi monetària i energètica en què es debat el món capitalista. La confiança de fa uns anys entre les esferes dominants ha cedit el lloc al pessimisme. Ja no es parla de "miracles econòmics" ni d'"abundància". Al contrari. Es posa el crit al cel, es crida l'alarma; les recomanacions són l'austeritat i la disciplina "patriòtica". Més que en cap altre moment de la postguerra són evidents els signes de crisi econòmica.

La Declaració comença dient:

Una crisi profunda travessa avui tots els dominis de la vida en els països capitalistes d'Europa. Posa de manifest que el capitalisme no està en condicions de resoldre els problemes urgents de la societat contemporània. Al contrari, els agreuja.

La crisi general de l'imperialisme, la crisi del capitalisme monopolista d'estat, fa més evident als ulls dels treballadors i d'àmplies masses la necessitat de canvis socials i polítics. En tots els països de l'Europa capitalista, les lluites populars prenen una amplitud més gran.

Com es caracteritza la crisi?

Les condicions de vida de les masses són cada dia més difícils i sovint intolerables: agreujament de la seva explotació, impossibilitat de satisfer les seves necessitats noves, - insatisfacció que afecta sectors cada vegada més vastos de la pobla-

ció -, absència de perspectives per a les noves generacions, atemptats permanents contra els drets democràtics i, en els àmbits ideològic i cultural, degradació de valors essencials.

Respecte als drets democràtics, la Declaració constata una agudització de les tendències autoritàries en la gran burgesia i un augment dels atacs contra les llibertats col·lectives i individuals, així com a les institucions i a les assemblees electives. Denuncia els projectes d'utilitzar les forces armades amb finalitats repressives. Denuncia la persistència dels règims feixistes de Portugal, Grècia i Espanya amb el suport de les forces més reaccionàries del capital monopolista, de l'OTAN i dels Estats Units, i el perill que representen com a punts de recolzament per a les temptatives neo-feixistes en altres països.

Enfront d'aquests atemptats autoritaris contra les llibertats polítiques i els drets democràtics, els comunistes es presenten com a defensors d'aquests drets i aquestes llibertats. No sols per a mantenir-los tal com són avui, sinó per a eixamplar-los en els terrenys econòmic, polític i cultural. El socialisme no pot créixer si no és com una consolidació i un aprofundiment dels drets i llibertats ja conquerits per la classe obrera i les masses treballadores.

LA CRISI ECONOMICA ACTUAL

En el terreny econòmic, la política del gran capital provoca, juntament amb els desordres monetaris i una inflació creixent, una competició desenfrenada entre les potències capitalistes. L'explosió de les dificultats en l'àmbit de l'energia constitueix una de les manifestacions de la crisi i l'aguditza encara més.

Al mateix temps, aquesta política es revela incapaç de resoldre problemes com els del subdesenrotllament, la fam, la transformació del medi, la utilització de la revolució científico-tècnica en benefici de l'home i la collectivitat, l'explotació racional dels recursos.

Enfront d'aquesta política cal imposar-ne una altra que satisfaci les reivindicacions essencials dels treballadors: salvaguarda i progressió del nivell de vida, lluita contra la inflació, garantia del lloc de treball, millores de les condicions de treball i de la seguretat social.

Les societats transnacionals (o multinacionals) han esdevingut un factor de gran pes. En un 75% són dominades, segons la Declaració, per grups financers nordamericans. Estan implantades sobre tot en els sectors d'alta tecnologia o de consum massiu i tendeixen a dominar cada vegada més la producció i els intercanvis; limiten més i més la independència de les nacions i fan que els propis estats es posin al seu servei.

Tot procedint a desplaçaments bruscos i massius dels seus capitals i de les seves activitats a la recerca del màxim benefici, priven sobtadament del seu lloc de treball a milers de treballadors. Tenen responsabilitats directes en la inflació. Acaparen una part cada vegada més important del finançament públic.

Al costat d'aquesta internacionalització del capital, s'estén la consciència de la necessitat d'una lluita concertada dels treballadors a escala de l'Europa capitalista i a l'interior de cada firma per aconseguir mesures que assegurin els interessos dels treballadors i dels pobles i que salvaguardin el potencial econòmic i la independència dels nostres països, tot afavorint una autèntica cooperació internacional, segueix dient la Declaració.

ELS IMMIGRANTS

La internacionalització de les forces productives ha tingut darrerament d'altres efectes no menys importants. Un és l'aparició d'una massa enorme de més de 14 milions d'immigrants procedents de països de la perifèria meridional i oriental. Aquesta força de treball representa una part considerable del conjunt de la mà d'obra europea; ha estat expulsada per la fam i les necessitats (de vegades també per persecucions polítiques) dels seus països d'origen i va a satisfer una demanda de treball als països més desenrotllats. Es

tracta d'una mà d'obra molt poc qualificada, que realitza treballs inferiors molt mal remunerats, en unes condicions de sobreexplotació sovint infrahumanes, privats de drets i víctimes del racisme latent o manifest dels països on viuen. Els patrons sense escrúpols se n'aprofiten vergonyosament.

Els treballadors immigrants porten sobre les seves espatlles una part important de la prosperitat europea d'aquests anys. Per això mateix, les condicions infrahumanes en què viuen posen encara més agudament de manifest el caràcter explotador d'un sistema que, malgrat el progrés tècnic, destina per tota la vida masses importants de la població treballadora a una existència precària i difícil, a treballs inferiors i empobridors sense perspectiva de qualificació i promoció en el treball, i a ser víctimes expiatòries de les frustracions de les capes més endarrerides de les metròpolis.

Tal com va plantejar el secretari general del PC d'Espanya, Santiago Carrillo, constitueixen unes "minories nacionals de nou tipus", part de la classe obrera única del país on treballen i alhora grups assentats provisionalment en aquests països, amb la perspectiva de retornar al país d'origen i interessats, per tant, en la salvaguarda de llur entitat nacional. Es per això just, com plantejava S. Carrillo a la seva intervenció, "no sols defensar alguns drets socials i protegir els immi-

grants contra l'arbitrarietat de la policia, sinó també abordar la qüestió del ple exercici dels drets polítics, civils i culturals d'aquestes minories nacionals com a tals en els països on viuen i participen a la producció". (Aquest punt de la intervenció de S. Carrillo va suscitar una rèplica sorprenentment dura de part de Georges Marchais, secretari general del PC francès, en la qual es nega als immigrants aquest caràcter de "minories nacionals". MUNDO OBRERO del 27-11-74; l'òrgan central del PCE, dóna puntualitzacions interessants sobre el tema i distingeix, per exemple, entre minoria nacional, sense territori propi, i nació.)

LA C.E.E., ELS ESTATS UNITS I LA SITUACIO INTERNACIONAL

Un altre problema derivat de la internacionalització de les forces productives és el de la integració supranacional en la C.E.E., integració que procedeix avui sota la direcció i en vistes a l'interès del gran capital i reforça la concentració monopolista. Quina actitud adoptar davant d'aquest procés? Els debats van posar de manifest una gran diversitat d'orientacions tàctiques dels comunistes davant la C.E.E.: la dels partits que accepten la integració com un fet i lluiten des del seu interior contra la seva orientació monopolista; la de països d'ingrés recent on els partits comunistes es pronuncien per la retirada; i la dels països no adherits, on els partits

comunistes lluiten contra les temptatives de sotmetre llurs països al domini dels monopolis que dominen la C.E.E. Tots els partits es van pronunciar en qualsevol cas "contra l'adhesió o associació dels règims feixistes a la C.E.E."

La premsa ha destacat molt les divergències, que són innegables, però que se situen dintre del marc més general d'un acord sobre el caràcter de classe de l'actual C.E.E. i sobre la perspectiva d'una "cooperació europea realment democràtica que respongui a l'interès de cadascun dels països i de tots". Enfront de l'Europa dels monopolis, la Conferència va alçar la bandera d'una EUROPA DELS TREBALLADORS.

Per últim, cal destacar la denúncia que fa la Declaració dels intents dels Estats Units per accentuar el seu paper dominant en els terrenys econòmic, polític i militar; el seu aprofitament de la crisi monetària i energètica per guanyar posicions respecte a Europa i posar-se en millors condicions per lliurar la guerra comercial. Els partits comunistes es pronuncien contra l'imperialisme nordamericà, contra l'OTAN i "per una Europa occidental pacífica, democràtica i independent", així com per una seguretat col·lectiva a Europa i al Mediterrani, sobre la base de la coexistència pacífica.

Denuncien les relacions d'expoliació dels països subdesenvolupats dependents i plantegen la necessitat de relacions fonamentalment noves entre els països europeus i els països

en vies de desenrotllament:

reconeixement del dret sobirà de cada país al domini de les riqueses pròpies, liquidació completa del colonialisme i el neo-colonialisme, una àmplia col·laboració establerta sobre la base de la igualtat i els avantatges mutus.

Els PP.CC. reafirmen

llur ferma condemna de les guerres colonials i de les agressions imperialistes, llur determinació de lluitar amb el més gran vigor contra l'explotació i l'opressió dels pobles d'altres continents per l'imperialisme.

La Declaració dona també suport a la lluita legítima de la població treballadora d'Irlanda del Nord per les llibertats democràtiques i pel dret sobirà del poble irlandès de decidir el seu esdevenidor sense cap ingerència de l'imperialisme britànic.

LES ALIANCES

La part final de la Declaració aborda el problema de les aliances en l'avenç cap al socialisme. Parteix de l'experiència mateixa dels últims temps: el desenrotllament de les lluites obreres i populars, llur caràcter més unitari en el pla sindical i polític, a nivell nacional i continental. El text, a més de subratllar la importància de la col·laboració entre comunistes de tots els països, dedica una atenció destacada

al problema de les aliances.

Es possible avui arribar a la determinació d'uns objectius de renovació democràtica entorn dels quals puguin reconèixer-se i cooperar totes les forces que representen avui la classe obrera, els treballadors, les capes mitjanes dels països capitalistes europeus. (...) Igualment, la situació actual eixampla la base objectiva de l'aliança, avui capital, entre la classe obrera i els intel·lectuals.

Aquesta política d'aliances àmplies de totes les forces democràtiques, progressistes i pacífiques es basa en el respecte recíproc de totes elles, i en el reconeixement de la igualtat, la diversitat i la contribució original de cada força. Es per als comunistes no una política ocasional, sinó "durable i de principi", tant "avui per al desenrotllament de la democràcia i la transformació de la societat com demà per la construcció del socialisme". Suposa el diàleg i l'acció comuna amb els partits socialistes, amb els cristians progressistes i altres forces democràtiques.

UN BALANC POSITIU I UN PUNT DE PARTIDA

L'amplitud dels temes i de les respostes dona ja d'antuvi una idea de la importància capital d'aquesta conferència. En uns moments en què es pot dir que la fase d'estabilitza

ció relativa del capitalisme de la postguerra ha arribat ja a la seva fi i en què tornen a manifestar una aguda renovada les contradiccions internes del sistema, els pobles busquen respostes a uns problemes cada dia més intrincats i urgents. La Conferència en proporciona algunes. Són potser encara respostes parcials, entre les quals subsisteixen àmplies zones de desacord. Però una de les conquestes de la Conferència, segons han declarat alguns dels participants, és la d'haver iniciat una forma nova de treball i d'haver pres l'acord de repetir i multiplicar les trobades entre els partits comunistes de l'Europa capitalista a l'entorn de problemes generals o particulars. Un dels mèrits subratllats fins i tot per la premsa burgesa és el de la franquesa imperant en els debats. Queden punts conflictius, però molts d'ells s'han posat sobre la taula. Caldrà avançar encara en les discussions i en els acords.

Alguns dels punts tocats hen rebut en la Declaració un tractament insuficient o poc vigorós. Per a nosaltres, comunistes hispànics, acostumats a valorar més altament la guerra de Vietnam com a punt d'inflexió en la lluita antiimperialista i com a pedra de toc de l'internacionalisme proletari, és sorprenent l'escassa importància atribuïda al tema. La unitat europea, reduïda a la qüestió de la C.E.E., naufraga en la Declaració enmig de plantejaments molt taticistes lligats a la situació concreta de cada país, sense una visió

a llarg termini, ofensiva i clara, lligada a una política de cooperació i d'independència respecte als Estats Units i a una perspectiva de combats coordinats des d'avui mateix de cara a un socialisme específicament europeu.

Es d'esperar que l'etapa de cooperació oberta entre els PP.CC. permetrà intensificar l'intercanvi d'idees. L'època actual és rica en problemes nous que exigeixen respostes comunistes. L'actual crisi de l'imperialisme no és sols monetària i energètica: és una crisi de civilització i posa en qüestió el tipus mateix de creixement industrial centralitzat, destructor d'equilibris ecològics i promotor d'una profunda crisi moral i cultural. El problema dels immigrants exigeix més claredat; una revolució socialista a Europa és avui inimaginable sense la participació activa d'aquests milions de proletaris. És indispensable desenrotllar més i més el problema de les relacions entre democràcia política i socialisme: al meu entendre, cal afirmar ben clarament que les llibertats polítiques i els drets socials aconseguits a certs països capitalistes són una conquesta irrenunciable de

les lluites dels pobles (i en primer lloc de la classe obrera) que el socialisme obligatòriament ha d'heretar, salvaguardar i aprofundir en la direcció d'una democràcia econòmica i social, que posi tots els mecanismes de la societat sota la gestió directa dels treballadors i ciutadans. Els canvis en la divisió social del treball i la proletarització del treball intel·lectual creen noves correlacions de forces favorables a la transformació socialista, noves formes d'aliances de classes i capes que els comunistes han de promoure. La crisi de l'ensenyament, la crisi cultural i moral clamen per una resposta.

En aquestes qüestions alguns destacaments comunistes tenen polítiques més elaborades i posicions més avançades. De la confrontació i el debat han de sortir noves idees. Davant de l'agreujament que s'anuncia de la crisi general del capitalisme, els pobles d'Europa necessiten respostes i orientacions. Els comunistes faltarien a llur responsabilitat històrica si no fessin tots els esforços precisos per elaborar col·lectivament aquestes respostes i orientacions.

La pintura com eina de treball

F. Rodon

"Ibarrola, Agustí. Nascut a Bilbao. El seu pare ha estat, durant 50 anys, obrer de la Bascònia. Els seus germans també són obrers. Li agradaria que un dia li poguessin dir obrer-pintor. Vol ser lliure i fer lliures tots els homes del seu país. Es un gran artista i un home honest".

Amb paraules catalanes s'obrien les pàgines del catàleg de l'exposició d'Agustín Ibarrola a Barcelona, celebrada durant els mesos de febrer i març d'enguany a la Sala Gaudí. En Joaquim Horta, a qui pertanyen les paraules que obren aquest comentari, saludava joiós la presència del pintor basc al nostre país. Abans, en una altra mostra celebrada a Barcelona fa algun temps, no havia estat possible aquesta presència física del pintor. En aquells moments Agustín Ibarrola estava pres a la presó - "Hem vist tancats/ a la presó/ homes plens de raó", crida en el seu cant la veu de Raimon -. La pintura d'Ibarrola és també un crit. Un crit i un cant al treball com una oda elemental. No sé per què, però la pintura d'aquest basc universal - profecia una mica fàcil, recordi's una de

74

les seves exposicions a Paris - em recorda la poesia desbordada i exultant de Pablo Neruda. Dirà el poeta xilè:

Fuego que corre y canta,
 agua que crea,
 crecimiento,
 transforma nuestra vida,
 saca
 pan de las piedras,
 oro del cielo,
 ciudades del desierto,
 danos,
 energía,
 lo que guardas,
 extiende tus dones de fuego
 allá
 sobre la estepa,
 fragua la fruta, enciende
 el tesoro del trigo,
 rompe la tierra, aplana
 montes, extiende
 las nuevas
 fecundaciones
 por la tierra
 para que desde entonces,
 desde allí
 desde donde
 cambió la vida,
 ahora
 cambie la tierra,

toda
la tierra,
las islas,
el desierto
y cambie el hombre.

A la pintura, Ibarrola hi troba una eina de treball; una eina clarificadora, però alhora tallant com una destal o un ganivet. Eines que serveixen per posar al descobert una realitat, per tallar l'obscuritat i perquè pugui passar per l'escletxa - potser una gran porta - tota la llum de la realitat per "mostrar-nos les coses més senzilles del viure i del morir diaris, que d'aquesta manera, destacades, cobren el seu sentit veritable i gegantí, la seva grandària monstruosa, la seva importància inadvertida", escriurà en aquest sentit en Josep Corredor Matheos. I per dir-nos totes aquestes coses, Agustín Ibarrola utilitza una tècnica segura, ferma com els temes que tracta. Màquines, eines, homes: aquests són els temes dels quadres de l'artista. Els dos primers predominaven considerablement en la mostra de la sala barcelonina. Les dues coses formen part, això no obstant, de l'home, dels homes. Perquè en la pintura, en totes les tècniques, des de la pintura al gravat, tot passant pel dibuix, d'Agustín Ibarrola no hi trobem gairebé mai l'home sol. Sempre és la representació col·lectiva. Aquesta ens fa veure la força que dimana d'aquesta personalitat múltiple i universal. A través de la representació d'aques

ta força col·lectiva - de "força sobrehumana" la qualifica en Corredor Matheos, i continua dient el crític d'art: "aquest cant èpic que és la pintura d'Ibarrola esdevé un cant coral i, com en la veu humana, la veu resultant no és sols una suma de veus individuals, sinó quelcom de veritablement nou, que va més enllà de l'home, d'una potència desconeguda" -. En la representació d'aquesta força col·lectiva, repeteixo, es fa més viu i real el crit que va deixar-se sentir al Xile germà i que hi fou assassinat i el mateix crit que clama, vigorosament, al nostre costat i que molt aviat, també, ha de sentir-se lliurement entre nosaltres.

Blas de Otero, davant d'un retrat que va pintar Ibarrola, escrivia:

Tierra del hombre.
Bravo y solo sitio
de un dios descamisadamente ibérico.
Aquí la tierra arrastra broncos
ríos
oscuramente verdes, casi negros.

La pintura d'Agustín Ibarrola ens retorna l'esperança de la col·lectivitat. Expressada, a més, d'una manera solidíssima i d'una bellesa plàstica realment -sobiranament i virilment- vàlida fins a assolir la categoria d'obra d'art.

Francesc Rodon

MINISTERIO
DE CULTURA

